

Лезги газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!

1920 – йисалай акъатзава

N 50 (10851) хемис 13 – декабрь, 2018 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Сих алакъяяр хуьналди

11-декабрдиз РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель - РД-дин образованидин илимдин министр Уммупазил Омаровади республикадин Р.Гьамзатован тварунигъ галай Милли библиотекада къиле феи парламентдин яб акалунра иштиракна. Идан гъакъиндай “Лезги газетдиз” РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

Мярекатда РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин заместитель Елена Ельниковади, республикадин парламентдин депутатри, образованидин хиле ва общественный тешкилатрин векилрини иштиракна. Анал “Дагъустан Республикада образованидин гъакъиндай” РД-дин Закон виридаз т'ем акакъдайвал ва гъакъисуздаказ умуми образование къачун патал авай ихтиярар умурдиз кечирмишунин барадай госуарстводин заминвилер таъминаруни талукъ яз къилиз акъудзавай гъал веревирдна.

Вичин тебрикдин гафуна Елена Ельниковади къват' хъанвай гзаф къадар месэлаяр гъялунигъ нетижада чирвилер гунигъ ери хкажунин жигъетдай тайин тир теклифарни агакъдайдахъ умудлувал къалурна.

“Къенин парламентдин яб акалунрин тематика фадлай дигмиш хъанвайди тир. Ам тайинарун патал эхиримжи вахтара образованидин рекъай комитетди лап дурмлуздаказ къвалах къиле тухвана. Чи образованидин системада авай месэлаяр Россиядин Федерациядин маса регионризни хасбур я. Идахъ галаз сад хъиз, аз эхиримжи йисуз чи образованидин системада хъсанвилехъ виле акъадай хътин дегишвилер жезвайди къейд ийиз къанзава”, - малумарна вице-спикерди.

Ада парламентди республикадин образованидин илимдин министерстводихъ галаз санал къвалахзавайдан патаяни хабардар авуна. Адан фикирдалди, анжах властдин вири органригъ, общественный тешкилатригъ ва итиж ийизвай ведомстворигъ галаз сих алакъя-

яр хуьналди, жегилиригъ чирвилер ва тербия гунигъ къвалахда къайда тваз жеда.

РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин заместителди эхиримжи йисуз РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидова ва депутатри муаллимрин мажибригъ талукъ месэла са шумудра къарагъайдал, региондин Гьукуматдихъ, образованидин илимдин министерстводихъ ва финансин министерстводихъ галаз бегиерлу къвалах тухунин нетижада педагогвилер работникригъ бинедилай гузвай дуллукъ хкажунин патаян ик'ардал атанвайдал фикир желбна.

Мярекатдин иштиракчийрин гафаралди, образованидин хиле гъелелигъ гъализ тахъанвай са жерге месэлаярни ама. Ик'и, аялар школадай виле образование гунал желб авунин къвалах зайифзава, къугъне хъанвай ва аварийный гъалда авай школаяр, пуд сменада тарсар гузвай школаяр амазма, муаллимрин мажибар агъузбур я.

Мярекатдал асул доклад Уммупазил Омаровади авуна. Ам образованидин хиле вилик акъвазнавай хци месэлаяркай гегиеншдаказ рахана, ада гъа месэлаяр гъялунигъ барадай тухузвай къвалахдин патаяни хабардар авуна.

Министрдин гафаралди, республикада образованидин ери хъсанарун патал сифте нубатда муаллимрин пешекарвал хкажун, ученикригъ талукъ тир шартлар яратмишун, абур учебникралди, школадиз тухуз хкидай улакъдалди таъминарун герек я.

Уммупазил Омаровади дидед ч'аларин тарсар гун министерство патал кар алай месэлаяркай сад тирди къейдна. Ада школаяр акъалт'арзавайбурун чирвилер дережадални фикир желбна, ЕГЭ вахуззавайбурун къадар йисалай-суз т'имил жезвайди къейдна: “Тахминан 35 агъзур кас аялар, 9-класс акъалт'арайла, школадай экъеч'зава. ЕГЭ вахузз чина 13 агъзур касдив агакъна аялар амукъзава. Чина ерли аттестат авачиз амукъзавай выпускникригъ къадарни тахминан къве про-

центдин т'имил жезва. Гъа са вахтунда ЕГЭ-дай къвалахар тамамардайла, 80-далай виниз баллар къазанмишзавайбурун къадар артух жезва”, - лагъана РД-дин образованидин илимдин министерстводин руководителди.

Идахъ галаз сад хъиз, ада школаяр акъалт'арзавайбурун гъакъикъи чирвилеринни къизилдин медалистригъ къадардин арада фаркъ авайдални фикир желбна. “Медалистригъ” чирвилериз къимет гудайла, векъидаказ къанунсузвилериз рехъ гунигъ дуьшуьшар дуьздадал акъудунин барадай къвалах тухуззава.

Республикадин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин, культурадин, жегилирин крарин, спортдин ва туризмдин рекъай комитетдин председателдин заместитель Гьамидулагъ Мегьамедова педагогвилер работникригъ зегъметдиз гъакъи гунигъ исъятда кардик квай система хъсанарун теклифна. Сифтени-сифте ада зегъметдиз гъакъи гунигъ жуьредик дегишвилер кутун, заминламишнавай базовой ставка 80 процентдилай т'имил тушир дережада, ашкъиламишдай пулар лагъайт'а 20 процентдилай виниз тушир дережада хуьн меслят къалурзава. Зегъметдиз бес къадар гъакъи тагуни, адан фикирдалди, педагогвилер пешекар кадрияр бес тахъунал гъизва, муаллимдин пешедиз ийизвай итиж квахъзава, лап хъсан муаллимар школайрай экъеч'зава.

Парламентдин яб акалунар къиле тухудай ч'авуз уьлкведа школьникри пуд сменада къелзавай анжах 4 регион амаиди, абурун арада Дагъустанни авайди къейдна. Алай вахтунда чи республикада 18 школади пуд сменада къвалахзава.

Мад са месэла школайрин дараматар эцигунигъ къвалахар яргъал финихъ галаз алакълуди я. И рекъай тайин тир къвалах тухуззавайдакъ лагъана, гъакъи хуьрерин школайрин вилик акъвазнавай месэлаярни веревирдна.

Мярекатдин иштиракчийрин арада гъакъикъат вилигъ хуьзвай дуьзгъун рахунар къиле фена, абур образованидин хиле къвалахда хъсанвилехъ дегишвилер хуьнал гъидай теклифарни гана.

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Шаирдик хуькуьрмир!

Дугъриданни, Эминан юбилейдин мярекатдал Сулейман-Стальский райондин къил, камаллу алим Нариман Шамсудинович Абдулмуталибова лагъайвал, “Эминовдар” артух жезва. Амма чаз гъакъикъи эминовдар къанзава!

► 3

МЕДЕНИЯТ

Меркезда - “Суна чан” десте

Чак, вахарикни стхайрик, регъимлувилер, инсанвилер, масадаз куьмек авунин ерияр кутурбур гъабур я. Бинедилай ивидик акъанавай хесет хкатдачалда. Гъахъ я. Зун а кардал шад я хъи, залай и шегъерда хейлин ватанэгълийриз жуьреба-жуьре куьмекар гуз алакъна.

► 6

ЮБИЛЕЙ

Ватандин паквал рухвайри хуьда

Гьуьруьназ дидеди, вичин рухваяр Исмаил, Тажидин, Шагъбас, Нагъи, Наби, Нурудин дяведай сагъ-саламатдиз хтурай луьуз, гъар кълунал Аллагъдиз ялвар ийиз хъаналдай. Хтунни авуна, абур дидеди къаршиламишна. Буба Азиз лагъайт'а, 1937-йисуз рагъметдиз фенвай. Азизанни Гьуьруьназан хизанда 14 веелде ч'ехи хъанай.

► 7

КЪАНУН-КЪАЙДА

Къуватар тулламишуналди

- 2018-йисан 10 вацра къве райондай, санлай къачурла, 340 (шаз талукъ вахтунда-219) арза атанва. И рекъемди, зи фикирдалди, къайдаяр хуьдай органриз халкъдин патай гьуьрмет, ихтибарвал артух жезвайди къалурзава. Чунни и ихтибарвилер вафалувал хуьз алахъзава.

► 8

ХАБАРАР

Тарихчи алим

В.Мирзеханова гзаф йисара вичи къелай Саратовдин университетдин тарихдин факультетдин декан яз къвалахна. Лезги алим “Экономикадин къилин школа” милли ахтармишунин университетдин вилик-къилик квай пешекар я.

Тарихдин илимдин рекъай зурба чирвилер авай ватанэгъли 2017-йисалай РАН-дин ИНИОН-дин “Россия ва алай девирдин дуьнья” журналдин къилин редактор я. Алимди цудралди илимдин къвалахар къхьена.

► 12

СПОРТ

Олимпиададин “къизил” - цуд йисалай

2008-йисуз Пекиндин Олимпиададиз фидалди вилик къизилдин медаль къазанмишайт'а, ам Сулейман Керимоваз-Россияда къуршахар къунал машгъл вири спортсменрин агалкъунрик лагъайт'а пай кутур касдиз-бахш авуникай фикирнай. Къе лагъайт'а, за и кар мадни еке ашкъидалди къилиз акъудзава.

► 15

Тебрик

Гъурметлу дагъустанвияр!

За кезе государстводин виридалайни метлеблу суваррикай сад тир Россиядин Федерациядин Конституциядин югъ мубаракзава!

Алай йисуз чна чи уьлкведин Конституциядин 25 йис тамам хъун кьейдзава. Ам къаблуни Россиядин государствоность мягкемарунин карда зурба роль кьугъвана, адакай инсандин яратмишунрин мумкинвилер ачухарун патал умудлу диб хъана. Демократиядин, властар кылди-кылди чара авунин, инсандин ва ватандашдин ихтиярарни азадвилер кылин ивир яз гьисабунин принципрал бинеламиш хъанвай алай аямдин Россиядин Конституцияди чи обществода ислягъвал ва меслятвал таъминарун патал мягкем диб кутуна.

Дибдин закондин нормайрал ян тагана амал авун уьлкве агалкьунралди мадни вилик финин замин я. Гъавилай адалатлу ва яшайишдин месэляяр гъялунихъ элкьурнавай демокративин государстводин вилик акъвазнавай кар алай везифаяр тамам дережада гьисаба къазвай конституционный принципрал амал авун гъакъван важиблу я.

Къе Дагъустандин гзаф миллетрин векилрикай ибарат обществода къватл хъанвай месэляяр гъялуник тлем акакун патал цийи мумкинвилер ачух жезва. Зун инанмиш тирвал, санал чна инсанрин яшайишдин ери ва дережа хейлин хжаж хъун къазанмишда.

Заз вири дагъустанвийрихъ мягкем сагъламвал, хушбахтвал ва Дагъустандин, Россиядин абадвал патал гъиле къазвай кьени краа агалкьунар хъун кланзава.

Дагъустан Республикадин
Кьил В. ВАСИЛЬЕВ

Дибдин закон

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Накь чи члехи уьлкведин вири регионра Россиядин Федерациядин Конституциядин югъ шад гъалара кьейдна. Чка-чкада суварин йикъаз талуькарнавай жуьреба-жуьре мярекатар кыле фена. 14 йис тамам хъанвай жаванрив Россиядин Федерациядин агъали я лагъай паспортар вахкана. Школайра, культурадин идарайра уьлкведин Дибдин закондикай лекцияр клелна, авай ихтияррикай малуматар гана.

Конституцияр чакъ виликрайни хъана. Амма СССР чклуникди, Россиядин Федерация тлвар алаз цийи государство арадал атуникди цийи Конституцияни герек тир.

1990-йисан 16-июндиз Конституция гъазурун комиссия тешкилна. Адак Верховный Советдин 98 депутат акатзавай. Цийи уьлкведин политический къуватрин акъажунри Конституция къаблуниз таъсирна ва и кар яргал фена. Кылин кваллах РСФСР-дин Конституциядик гзаф къадаг дегишвилер кухтун тиртлани, бязи месэляйрай къалриз, гъужетриз аватна. И кар себеб яз 1993-йисан октябрдиз Москвада кызгын гъалар арадал атана, Верховный Советдин дарамат танкарай яна. Халкъдин депутатрин Съезд ва Верховный Совет чукурна. Уьлкведа политикадин ва конституционный жигъетдай халис кризис арадал атана. Ихътин гъалара Россиядин Федерациядин Конституция къаблуниз хъаначир.

Депутатриз теклифай са шумуд проектдикай кьвед хъана. Россиядин Федерациядин саки вири субъектрин векилрин, депутатрин, жуьреба-жуьре партийрин, пешекаррин теклифарни фикирда къуна, хейлин дегишвилер, алаварни кухтуна, сад авуна, проект вири халкъди месер гудайвал майдандиз акъудна. 1993-йисан 12-декабрдиз сечкияр кыле фена. Цийи Конституциядин тереф месер гайи агъалийрин 58,43 процентди хвена. 1993-йисан 25-декабрдиз цийи Конституция «Российский газетдиз» акъатна ва уьлкведин вири субъектра кардик акатна.

Конституцияда государстводин туькьур хъуниз, халкъарин азадвилериз, ихтиярриз, общество мягкемар-

завай вири хилериз, такъатриз, граждандиз клелдай, кваллахдай, яратмишдай, ял ядай шартлар тешкилуниз ва и вири заминвилер, галайвилер хуьниз талуькарнавай дибдин принципрал къалурнава, положенияр тестикъарнава. Конституцияди уьлкведин гъар са агъалидин гъакъндай жаваб гузва, бахтлудаказ, барабардаказ яшамаш жедай, общество патал зегъмет чулгвадай сад хътин ихтиярар гузва.

Конституциядихъ уьлкведа лап вини дережадин юридический къуват ава. Россиядин Федерацияда къаблузавай федеральный гъич са законни, нормативно-правовой акти Конституциядин положенияр акси атана виже кьведат. Ахътин аксивилер арадал атай члавуз Россиядин Федерациядин Конституция къуватда аваз жеда. Наразивал арадал гъизвай нормативный актаниз, обществодиз зиян хкатзавай законриз, указриз талуьк месэляяр РФ-дин Конституционный судди гъялда. Ада къаблузавай къарарар акъалтай дережадин бур, абур са шартлани алачиз кылиз акъудун гъар са субъектдин, идарадин, граждандин буржи я.

Конституциядин нормайрал амал тавун къанунар чурун яз гьисабзава. И кардай тахсирлу ксар, абур рехъ ганвай къанунсузвилини агъурвилелай аслу яз, уголовный, административный ва я юридический рекъяй маса жавабдарвилиз чулгвада.

Уьлкведин Кылин законда лагъанвайвал, Россиядин Федерация социальный, демокративин государство я. Адан политика инсандиз уьмуьрдин лайихлу ва аздакаказ вилик финин шартлар яратмишунихъ элкьурнава. Государстводин властдин ва идара ийидай вири дережайрин органрин кваллахдин лап важиблу терефар зегъмет ва инсанрин сагъламвал хуьнихъ, чулгур зегъметдай вахт-вахтунда гъакъи, хизандиз, дидеириз, аялриз, набудриз ва яшлугуруз кумек гунихъ галаз алакълу я.

Уьлкведин Дибдин закондихъ инанмишвалзавай чи халкъ пакадин югъ хъсанди жедайдахъ, коррупциядин, терроризмдин вилик пад къадайдахъ, бейкарвал квахъдайдахъ, халкъарин арада дуствал мягкем жедайдахъ умудлу я.

Зейнабан агалкьун

Мегъарамдхуьруьн райондин Къепир-Къазмайрин хуьруьн юкъван мектебда клелзавай Зейнаб АЮБОВА телевиденидин виридалайни машгур «Умники и умницы» олимпиададин ярумчух (полуфинал) финалдиз акъатна. Идакай «Лезги газетдиз» муниципалитетдин администрациядин пресс-кьуллугъди хабар гана.

Алай йисан 2-6 декабрдиз региондин олимпиададин финалдиз акъатай бур Сад лагъай

каналдай гузвай «Умники и умницы» передачада иштиракун патал Москвадиз фена. Зейнаб Аюбовадихъ галаз санал уьлкведин меркездиз мад Дербент шегъердин 11-нумрадин юкъван мектебдин ученик Миртагъи Сеидов ва Ногъай райондин Ортатюбе хуьруьн юкъван мектебдин ученица Индира Янакаевани рекъе гъатна. Вичин чирвилералди, зигъиндалди камаллу лезги руша кьве орден къазанмишна ва ам ярумчух финалдиз акъатна.

Москвада Дагъустандай фенвай аялар РФ-дин Президентдин патав гвай Дагъустандин Векилханадин регъбердин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Гъамзат Гъамзатов ва «Содружество» фондуни директор Эльвира Аминовади къаблуна. Абуру Зейнабахъ мадни еке агалкьунар хъун алхисна.

Алай вахтунда Зейнаб Аюбова школьникрин арада федеральный дережадаваз кыле тухузвай телевиденидин «Умники и умницы» олимпиададин нубатдин этапдиз гъазур жезва. Чна чи бажарагълу руш гъалиб жедайдак умуд кутазава.

Чи йикъарин игитар

Махачкъалада вад лагъай мертебадай аватзавай аял къутармишай Тагъир Мегъамедовавни Айдемир Кулдуевав Дагъустандин гъукумди шабагъар вахкана. Идан гъакъиндай «Лезги газетдиз» РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-кьуллугъди хабар гана.

Саласа юкъуз абурухъ галаз республикадин премьер-министр Артем Здунов, РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин руководитель Владимир Иванов, РД-дин Халкъдин Собранидин вице-спикер Камил Давдиев ва Россиядин МЧС-дин Дагъустанда авай Управленидин начальник Нариман Къазимегъамедов гуьруьшмиш хъана.

Къейд ийин хъи, агъвалат алай йисан 8-декабрдиз Дагъларин уьлкведин меркездиз Ватан микрорайонда арадал атана. Аял къутармишнавай дуьшуьшдикай гуьзчивалдай камерайрин кумекдалди хабар хъана. Тагъир Мегъамедован гафаралди, адаз садлагъана вад лагъай мертебадин пенжердин карниздикай куьрс хъанвай аял акуна. Ада тадиз кумекдиз Айдемир Кулдуеваз эверна. Аял аватдайди чир хъайи абур ам къаз гъазур хъана. Шукур Аллагъдиз, гена вири регъятдиз алатна. Вад йис хъанвай аялдал куьлб-шуьлб хирер хъанатлани, ам сагъ-саламат я. Къутармишайбурукай садан гъил тлар хъана.

Малум хъайивал, аял квалек текдиз амай. Буба кваллахал алай, диде туьквендиз фенвай.

Гуьруьшдал Владимир Иванова хабар гайивал, ада Артем Здуновахъ галаз санал РД-дин Кьил Владимир Васильевавай къутармишайбуруз государстводин шабагъар гун тлалабда. Нариман Къазимегъамедовани вичи РФ-дин МЧС-дин министрдин вилик Т. Мегъамедовани А. Кулдуеваз ведомствонин шабагъар гуни месэла эцигдайдакай лагъана.

Лагъана кланда, къутармишайбуруз Махачкъаладин мэрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Мурад Алиева гуьурметдин грамотаяр, абур кваллахзавай транспортдин компаниядин регъберди премияр гана.

Агъалийрин къайгъуда

«Лезги газетдиз» Дербент райондин администрациядин пресс-кьуллугъди хабар гайивал, мукъвара Белиж поселокда ял ядай цийи парк пайда жеда.

И йикъара «Формирование современной городской среды» программдин сергъятра аваз парк арадал гъунин кваллахар кыле физвай гъалдихъ галаз райондин кылин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Фуад Шихиев таниш хъана.

Пудратчи карханадин векилдин гафарай малум хъайивал, вири патарихъай авадаммишдай цийи паркуна сейр ийидай махсус рекъер, аялар патал кылдин майдан, ял ядай къур квай чкаяр туькьурда, скамейкаяр эцигда. Парк экли хъанвай мулкунин умуми майданди 2,2 га тешкилзава. Инаг Белиждин агъалийриз вижевай савкъат жеда.

«Вири кваллахар 15-декабрдалди акъалтларун герек я. Парк ачулдалди са югъ амаз, суботникни кыле тухунин лазимвал ава. Мукъвара поселокдин агъалийривай чпин азад вахт къулай шартлара акъудиз жеда. Авадаммишунин кваллахар райондин ял ядай ихътин шартлар тешкилуни игътияж авай маса хуьрерани давамардайвал я», - лагъана Фуад Шихиева.

Гуьгуьнлай Дербент райондин кьил поселокда авай къакъан мертебайрин кваллин гъаятдиз фена ва ана авадаммишунин кваллахар кыле физвай гъалдиз килигна.

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Дербент шегъерда къецепатан уьлквейрани машгъур Россиядин "Proline Film" тӀвар алай кинокомпанияди "Пальмира" тӀвар алаз чӀехи художественный

Дербентда лентиниз къачузва

фильм лентиниз къачузва. Кинодин продюсер "Proline Film" киностудиядин бине кутур Андрей Сигле, сценарийдин автор Константин Лопушанский ва соавтор Иван Болотников – международный са шумуд кинофестивалрин шабагърин

иесияр я. И проект арадал атун патал РФ-дин культурадин министерстводи къуьн кутунва.

Кинофильмдин пресс - къуллугъдин векил Аннадин гафарай малум хъайивал, кино Унцукул райондин Кахабросо хуьре лентиниз къачуз гатунна. Алай вахтунда кинооператорди Дербент шегъердин магъалда авай рагъкъеӀдай патан итимрин куьгъне гъамамра кӀвалахзава, ахпа Буйнакский куьнеда авай Пассажада давамардайвал я. Фильмдин са пай Санкт-Петербургда, Туьркияда ва Сирияда лентиниз къачуда.

Кинодин вакъийарин бинеда Дагъустандин са хуьрйи тир, паб къенвай духтур Артуран уьмуьр ава. Бейхабардиз

адаз вичин руш, Сириядиз фена, ИГИЛ-дик экеӀнавайди чир жезва. И хабарди адан зегъле ракурзава. Вич-вичел хтайла, ам кӀилел вуч къведатӀа, гъадакай фикир тавуна, руш къутармишиз рекъе гъатзава.

Режиссер ва сценарийдин соавтор Иван Болотникован гафаралди, сценарийдин бинеда ИГИЛ-дин террористический дестедик экеӀчиз Сириядиз вичин пуд аялни галаз феи дагъвидин папан хизандин къисмет ава.

Киностудиядин векилди журналист-риз кино лентиниз къачузвай эпизодриз килигдай мумкинвални, шикилар ядай ихтиярни гана.

Кинода къилин роль къугъвазвай Венгриядай тир актер Гезы Морчанидин фикирдалди, кинодин игит гужлу инсан я. Адаз и рекъе вичин кӀилел вуч къведатӀа, вич амуькъдатӀани чин тийиз, аялрин саламатвал патал акъалтӀай дирибашвал къалурзава.

Кинода гъаӀ актерар Даниэла Стояновича, Екатерина Крамаренкоди, Дариус Гумаускаса ва масабуру иштиракзава.

Фильм тамашачийриз 2019-йисуз къалурдайвал я.

Ван авуна!

Шаирдик хуькуьрмир!

Шихсефи СЕФИХАНОВ, экономикдин илимрин кандидат, общественно-политический деятель, "Самур энерго" ООО-дин генеральный директор, информациядин международный академиядин академик

И чар кхьиниз зун "Лезги газетдин" 49-нумрадиз акъатнавай Дагъустандин халкъдин писатель Абдуселим Исмаилован "Къабулиз тежедай савкъат" къил ганвай макъала кӀелайла, мажбур хъана. ГъикӀ хь, авторди, шаирдин юбилейдихъ галаз алакъалу яз Ф.Нагъиева гъазурай, Даггизди акъуднавай "Етим Эмин. Пагъ, чи уьмуьрар..." ктабдикай гъаькъи ватандаши, лезги халкъдин руьгъдин къакъан кукӀушкай сад тир Етим Эминан ирсинин къайгъударди хъиз, намуслувилелди, гъейратлувилелди, гъаьхунин тереф хвена, акъалтӀай жавабдарвилелди кхьенва. Зун гъавурда акъурвал, дугъриданни, чӀехи классикдин ирсинив цӀийи ктаб гъазурай алим вичин рикӀел акъалтайвал эгӀчнава, Эминан хатӀуниз жавабдарсузвилелди къаӀ янава. Гъихътин гуьзел эсеррик вичин къаришмаяр кутуналди, миьхи чешме рагъуларнава.

Им бес ахътин ирсинив эгӀчӀдай тегъер яни?

Эминан, Сулейманан, Саидан, Алирзадин ва маса классикрин ирсини чун, лезгиар, хкажзавайди я.

Чна вучзава? Дугъриданни, Эминан юбилейдин мярекатдал Сулейман-Стальский райондин къил, камаллу алим Нариман Шамсудинович Абдулмуталибова лагъайвал, "эмиоедар" артух жезва. Амма чаз гъаькъи эминоведар кланзава!

Халисан илимдарар кисна акъвазайла, тапан илимар гвайбуру майдан къадай адет я.

Даггизда лезги ктабрин редактор, машгъур публицист, литературадин критик, шаир ва таржумачи, вичиз Етим Эминан ирс гъакъван дериндай чизвай Дагъустандин халкъдин шаир Арбен Къардаша ихътин кардиз гъикӀ рехъ ганатӀа, дикъет квадарнатӀа, и кардал зун пара тажуб я.

"Эмин чи вири я!" - лаганва Дагъустандин халкъдин шаир Ханбиче Хамеовади. Шаирдин ирс ахтармишай вири алимри, Гъажибег Гъажибеговалай гатунна, Агъед Агъаев, Ражидин Гъайдаров, Руслан Къадимов хътин авторрал къведалди, Эминан ирс патан рукварикай миьхьидакъаз хуьн патал гъарда вичивай жедайвал алахъунар авуна.

Бес гила? Халкъдиз акъван сейли хъанвай манийрин чӀалар жуван хушуниз кланвал авун?.. Им неинки гъайиф, гъаӀ айиб къведай кар тирди алим Фейзудин Нагъиева аннамишначи?!

Эминан ирсинив эгӀчӀзавай вири авторриз заз са меслят къалуриз кланзава: эгер квез адан чӀаларик са гъикӀ ятӀа хуькуьриз, икӀ ва я акӀ "туьхӀуьриз" кланзаватӀа, сифтени-сифте гъадал Вичел алуькна кланда! Жедай кар тушни?

Тушиз хъайила, виш йисара халкъди хвенвай ирсинал гила лекеар вучиз вегъезва? Нариман Шамсудиновича, гъаӀ Абдуселим Исмаиловани лугъузвайвал, хуькуьрмир чи чӀехи шаирдик, адан зурба ирсиник! Чи руьгъдин къакъанвилек!..

Веревирдер

Бахтлубур?.. Вужар ятӀа?..

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин отделедин редактор

И макъала кхьиниз зун и муьквара чи телевиденидин къилинбурукай тир "Россия 24" ва "ОТР" каналрай раиж авур къве жуьредин са хабар я. Сада ("Россия 24") цӀийи хабаррик кваз лагъайвал, чи уьлкведа алай вахтунда "82 процент агъалийри чеб бахт-

лубур яз" гъисабзавалда. Муькуьда ("ОТР") "Отражение" программадай къалурайвал, чи уьлкведа саки са пай агъалияр «яшамиз хъунин агъа кланин цӀарцӀел» ала. Иллаки чи гъаф хуьрерани гъевчи шегъерра яшамиз жезвай агъалийрин гъал агъузди я: каркеспидик квач, чиликай менфят къачуз жезвач, яшамиз хъуниз сифте герек шартӀар-рехъ, газ, медицинадин къуллугъ, почта, алишвериш авач...

Яраб, лугъузава за, и къве каналдикай гъим гъаьхлу ятӀа?

"82 процент вучиз "бахтлубур" ятӀа, вири 100 процентни бахтлу тахъана?" суални къеззва. ГъикӀ лагъайтӀа, "коммунизмдиз", "социализмдиз" ваь лагъайдалай къуллугъ чи "перестройщикрини" "прихватизаторри" - цӀийи "демократри" инсандин чин" алай общество туькӀуьрзавайди я лугъуз, 30 йис алатнава. Аквар гъаларай, и девирда къазанишай "агалкъунрин" нетижаяр къунин лазимвал арадал атанвайди хъиз я. Дугъриданни, къил алатнавай суьруь хъиз, чи общество азад "базарди" гъинихъ туьхузвайди ятӀа?..

30 йис вилик "прихватизаторрини" "перестройщикри" чун вири вилеризни такур "бахтарив" агакъун заминламишзавай. Гила?..

Зи хиял жуван хуьрерани районра арадал атанвай гъаларал физва. Гуьлелай гатунна, лап дагъларин кукӀушрал къван фейиттани, чаз асул гъисабдай акъвазайбуру буш хъанвай хуьрерни, къалгъанри къур чилерни, чӀканвай муьхцерни, гадарнавай карханаьрни ичӀи хъанвай кимер я. Яшайиш амай, чан алай чкаяр хъиз анжах районрин центряар, вири къуллугъар гъанра авайвилей, шегъеррани анжах базарар, вирибуруз гъанай кӀвалахни фу кланзавайвилей, акъваза.

КӀвалахдик кваз, мажиб къачузвай агъалийрин къадардиз ва дережайриз къимет гайитӀа, акъвазайвал, чина чиновникарни депутаттар гъаф хъанва. Къануькъайда хуьдай органра, къушундин частара авайбурукай зун рахазвач. Белки, "бахтлубур" яз гъисабзавай 82 процент гъа жергейрин векилар ятӀа?

Вужар акъалтӀарзавай 82 процент жегъилривай чпи къачунвай пешедай кӀвалахиз жезватӀа? Чи биржайриз фикир гайитӀа, ахътин таъминвал жагъидач.

Гила "самозанятӀи" лугъудай гаф майдандиз вегъенва. Гъарда вичи-вичиз са жуьре къил хуьнин рехъ жагъуриз алахънавай ксар налогриз къабибурун жергейра гъатда. Бахтлубурун жергейра?..

"Бахт" гафуниз чи словарра ихътин баян ганва: 1) уьмуьрдал лап вини дережада разивал ийиз жедай гъисс. "ХупӀ шад, хуррам тушни вун ви бахтунал", Е.Эмин, "Билбил". 2) Агалкъунар, рикӀ шадардай кӀвалахар. "Акъул, гъейрат те-чир касдиз ВацӀар хъиз бахт хъунухъ вуч я..." Е.Эмин, "Гъажимурад эфендидиз".

Инал гъанвай баянрай акъвазайвал, уьмуьрдал лап вини дережада разивал ийизвай, я тахъайтӀа, гъакъван рикӀ шадардай кӀвалахар, агалкъунар авай агъалийрин къадар чи обществода эгер 82 процентдив агакъзаватӀа, им, дугъриданни, къетӀен агалкъун я!

Амма гъаькъикъатди масакӀа фикирриз тазвайди винидихъ лаганва.

Зи рикӀел жува «перестройкадин» лап къизгъин вахтунда кхъей "Гачалан бахт" шиир жезва:

Бахтлу ялда Гачал хуьре виридлай. Адлу ялда Гачал хуьре виридлай. Гъилел даим къабар ала Гачалан. Къулал даим чӀатӀар ала Гачалан. Вич хайи югъ чидачалда гъич адаз. Савкъатарни гъидачалда гъич адаз. ЯтӀани кас рази ялда къисметдал Ерли шаки гъизвач вичин къиметдал. Гачалаз руш клан хъаналда къуншидин. Ам, лагъайтӀа, чуьнуьхна са авчиди. Гачала дуст къуна чпин магъледай. Амни фена экъечӀна и уьлкведай. Фена Гачал газарар кланз базардиз. Газарар гвай кас къеналда азардик. Гачал регъвел фена, гъурь кланз марж ийир. Ам, лагъайтӀа, къунвай сада, раж ийиз. Къел кланз фена Гачал садра туьквендиз – Къел авахъна вири къифрен тӀеквендиз! Яд хъваз дагъдин вацӀал феи Гачалаз. Акуна: яд акъвазна, къум хчала!..

КӀвал эцигиз клан хъайила, кӀвач хана. Амай крар вири санлай тӀач хъана. Гила клани затӀни амач Гачалаз, Гъич пӀапӀрусдин къатӀни амач Гачалаз. Къурхуни туш кӀвал атӀана тухунин – Вири девлет кӀа са куьгъне рухуник. ИкӀ гъар жуьре дердийрикай азад яз Къекъезвайди Гачал хуьре тек сад я!

Гачал ях я, бахт датӀана шивцелла. Вири – кӀвале, Гачал даим къежелла. Вири – ксуз, Гачал анжах кӀвачелла. ЯтӀани кас вирибурун межелла. Ава гъатта адал рикӀий лугъуз, сефилбуру... Гачалан бахт жагъич лугъуз, сефилбуру... Ихътин крар ийир къадар тупӀалай, Жувни гила элкъвей хъиз я Гачалаз...

1990 ("Къенни югъ", Махачкъала, ДКИ, 1993-йис, 6-7-чинар).

"Гачал ях я, бахт датӀана шивцелла..." И гафари, зи фикирдалди, чи гъаькъикъат гъихътинди ятӀа, хъсандиз лишанламишзава. Гачалан гъалдиз гъанвайди жуьреба-жуьре аяндаррини уюнбазри, лутуйрини угърийри алдатмишнавай, гъамиша чи законрин гъаьхлувилехъ инанмиш яз яшамиз хъайи адетдин халкъ я. 30 йис ала-тайла, гила садани чин къун тавуна, тестикъарзава: чина уьлкведин вири девлетар ва мумкинвилер 10 процент олигархрин, чебни асул гъисабдай къецепатан уьлквейрин гражданвал къачунвайбурун гъиле тунва. 90 процентди абуруз къуллугъзава, яни 10 процентдин хушунилай аслу яз яшамиз жезва.

Ина 82 процент бахтлубур хуьн?..

Гъаьхлу гаф къизилдилай багъа я лугъуда. Гафбуруз а гаф лугъун четин хъайиди я. Амма таб тавунни, заз чиз, къегъалвал я. И жигъетдай Къуьхуьр Саид, Етим Эмин, СтӀал Сулейман хътин арифдарри къур рехъ игитвилинди яз гъисабиз жеда. Урусин классик Некрасова вичин вахтунда "Урусатда вуж хъсандиз яшамиз жезва?" ("Кому на Руси жить хорошо?") поэма кхъенай. Акунай хь, садни, гъатта варлу помещикни хъсандиз яшамиз жезвач. Вирибурухъ са гъихътин ятӀани бахтсузвал ава. Анжах бахт патал женгиник экъечӀзавайда вич хъсан яшамиз жезвайди яз гъисабзавай.

Чи общество, икъван тарихар алатайлани, гъа чӀавандалай са артух виликди фенвайди хъиз туш. Яни "перестройщикри" ва абурун амадагри чун гъакъван къулхуьди чӀухгурди хъиз я заз.

Тарихдин гъалкъаяр сад-садахъай галудайла, а рехъ (зунжур) сагъди яз амуькдани? Ина вуж бахтлу, вуж бахтсуз ятӀа, гъикӀ къил акъуддайди я?.. И суал заз гъаьхътин информация чукӀурзавай СМИ-рин векилрин виликни эцигиз кланзава. Дуьз гаф лугъуз жезвачтӀа, таб къванни ийимир. Пехъериз лифер лугъуналди крар бажагъат виликди фида...

Етим Эминан - 180 йис

Шаирдин квалеле мугьманвиле

Казим Казимов,
РД-дин культурадин лайихлу работник

Гьар гьафтедин хемис юкьуз чи хизандиз редакцияди зи тварцихь кхьенвай "Лезги газетдин" нубатдин нумра хтайла (гаф атай чкадал лугун: гьеле зун юкьван школадин 9-класдин ученик ва вич са кап кван авай райондин "Цийи дунья" газетдин мухбир тир йикъарилай башламишна, чи хизанди дидед чалал чапдай акъатзавай газетар, журналар, ктабар вахчуз хьайиди я), хайи веледди зун газетдин чироз акъатнавай макъалайрихь галаз танишарзава. Абурун арада Етим Эминаз талукъ макъала ава лагъана хабар гайила, зи рикли ухайш ийизва. Журеба-журе авторрин арада жергедин ксар, журналистар, алимар, искусстводин устадарни ава. Им гьавурда акъадай карни я: Етим Эмин чакай гьар са лезгидин умуурда аял йикъарилай эхиримжи нефесдалди руьгьдиз экв гузвай чирагъ хьиз я. Белки, гьавилай чг бажарагьлу шаир Пакизат Фатуллаевади лагъанай жеде: "Эгер заз Етим Эминан шикил жагьурна, адан илгьамлу ва камаллу къамат къалурдай кас хьанайтла, зун адаз 10 агьзур манат пул гуз гьазур тир".

Халкьдин рикл алай шаирдиз талукъарнавай гурлу мярекатар ам хайи хуьре ва райондани киле фена. Лезгийрин госмуздраттеатрдин коллективди Ибрагим Гьуьсейнован "Етим Эмин" тамаша республикадин меркездани къалурна. Сегьнедин экь гьед, РФ-дин лайихлу артист Абдуллагъ Гьабибова неинки Етим Эминан къаматдал чан хкана, ада гьакл еке устадвилелди музыкани теснифиз, шаирдин жавагьиррихь галазни тамашачияр танишарна...

Амма за икь фикрзава: чьехи шаирдикай чпин гаф лагъай вири авторрилай зун адаз гзаф мукьва я. И кардин себебни ам я хьиз, зун "дили-диванадиз" чирагъ куькьлуьрай касдин квалеле мугьманвиле хьана.

1966-йис, августдин варз. ДГУ-дин филологиядин факультет агалкьунралди кубтягъна, Етим Эминакай кхьенвай 315 чиникай ибарат тир дипломдин квалалах гваз зун илимдин руководител Агьед Гьажимурадович Агьаеван патав гва: Ада лугьзува: "Ви дипломдин квалалах илимдин кандидатвилдин дережадиз лайихлуди хьанва. И кар адаз кимет ганвай жегьил алимар тир Гьажи Гашарова ва Малик Гьасановани тестикъарнава. Анжах заз вун Етим Эминан ватандиз мугьман хьун хьсан яз аквазва... Стлал Сулейманаквай ктаб кхьидайла, зун 30 сеферда Агьа Стлалдал физ-хтанай. Гьар сефердани заз чьехи шаирдикай цийи са гаф ван хьанай...!

Пакадин юкьуз, алим, зи иранстха Илагьиддинан фотоапаратни хьуьчуьуз вегьена, зун Етим Эминан ватан Ялцугьиз рекье гьатна. Кьасумхуьруьн майдандал регьимлу инсанри заз винелди хьфидай инсанар ва машинар акваздай чка къалурна. Рагьдандихь Ялцугьин хуьруьз агакъай зун а члавуз Етим Эминан квалера яшамеш жез-

вай адан стха Меликан хтул Мугьгьудинан хва Меликов Эминани адан къалин хизанди хушдиз къабулнай. Сифте танишвал гайидалай гугьгьуниз вич 1927-йисуз дидедиз хьайи, Етим Эминан тварунихь галай колхоздин седривални авур Эмина лугьзува: "Играми мугьман, вун Самур дерадай шаирдин квалелиз атанвай пуд лагъай кас я. Валай вилик ина Агьалар Гьажиев ва Кьияс Межидовни хьана..."

Сифте йиф заз Етим Эминан квал яз гьисабзавай, адан цларал кхьинарни авур квалеле акъудна. Ина йифди заз авур кван фикирин сан-гьисаб авачир. Залзаладин фалакатдик чканвай Ялцугьин хуьре анжах тек-туьк квалер сагьдиз амай. Абурун жергедай яз - Етим Эмина вичин гилералди эцигайбурни. Квалерин кьвед лагъай мертебадин ачух айвандихьай, лап яргъай царцар гуз, Базар-Дуьз дагь акваздай. На лугьуди, а дагьдилай къарагъай шавгьар шаирдин квалерихь галукъзава. Хуьруьн вилик квай сурара Етим Эминан сурал жуваз чидай дуньани келна, анал кватл хьанвай инсанрин шикларни яна, зун Етим Эминан дидедин ватан тир Кьахцугьин хуьруьз рекье гьатна. Ина зун, пак Кьурьандин арадай акъудна, араб гьарфаралди кхьенвай шиарар вилерал накъвар алаз келзавай агьсакъалдихь галаз таниш хьана. Ада са къатда тикрарзавай: "Ибуру Эмина вичин гилералди кхьенвай илагьияр я..." Кватлал заз пишкешун тлалабайла, агьсакъалди ам тадиз Кьурьандин юкьва чуньух хьувуна, им жедай кар туш лагъана...

Кьвед лагъай йифиз Меликов Эмина заз вичин аманеви - чьехи буба Меликан стха Етим Эминакай гегьенш суьгьбетар авуна. Стхайрин арада гьич садрани зидвилер тахьайди кьейдн. Абуру вири умуурда дувствилелди яшамеш хьана. Садрани Эминаз етим лагъайди туш. Халкьдин арада ам Мегьамед-Эмин хьиз машгьур тир. Етим Эмин ада вичиз къабулнавай тахаллус тир. Шад жедай кар мадни ам тир хьиз, Меликов Эминаз шаирдин хейлин эсерар хуралай чидай ва шаирдикай печатдиз акъатнавай малуматрин гьавурда ам авай.

Пакад юкьуз зун Етим Эмина чирвилер къачур Кьеанрин хуьруьз - Туькезбанан ватандиз рекье гьатна. Хуьр аквадай къацу тепедал са герен эглеш хьана, за а кардикай фикир ийизвай хьиз, белки, гьа инлай Хважа эфендидин медресадиз чирвилер къачуз физвай Эмина, яхулви кьелечиди кьеле яна, лацу жив хьиз авунвай кварни къуньухь акална, хуьруьн патав гвай еке къванцин клиник квай булахдал физвай Туькезбанан вилив хвена жеде...

Кьеандал заз Хважа эфендидин чканвай медресадин бинеяр акуна. И хуьруьн, гьакл Бигер хуьруьн агьсакъалри заз Хважа эфендидин хва Агьа-Мирзе эфенди рагьметдиз феи дьушуьш, гьакл Туькезбанаквайни суьгьбетар

авуна. И хуьрерай эхвична, зун Кьасумхуьрел хтана. Инай Аламишедиз (гилан Эминхуьр) рекье гьатай заз Кьурбан-Исмаил муаллимдикай юлдаш хьана. Ада заз Етим Эминахь азербайжан чалал теснифнавай шиарарни авайди лагъана ва са шумуд куплет хуралайни келна.

Аламишеда зун Етим Эминан хтул Ярагьмедахь ва адан маса багьрийрихь галаз гурьушмиш хьана. Абурун виридан шикларни яна. Етим Эминан 160 йис тамам хьайила, за адаз талукъарнавай риваятар шикларни галаз "Лезги газетдин" 10-нумрадиз акъуднай. Абуру кьилди ктаб яз чап авуникай, гила 20 йис ала-тайла, суьгьбет кватайла. Дагьустан Республикадин халкьдин шаир, бажарагьлу илгьамдар Арбен Кьардаша лагъана: "Етим Эминан тема садрани геж жедайди туш. Ам гьамиша рикел хьана, ктабарни датлана чапдайни акъудна кьанзавайди я..."

Саки 35 йисуз хьуьчуьк журналистдин блокнотни кутуна, зун зи кьисметди Агьул райондин Буршагьрин (агьулар), Хив райондин Кьуштил дерадиллай, Табасаран райондин хейлин хуьрериллай цар илитна, Рутул райондин Агьа Клатрух (азербайжанар), Аракул (яхулар), Ихрек (рутулар), Мишлеш (цахулар) хуьрериллай хкечна зи гуьзел ватан Самур дерадин, гьакл Куьре патан хуьрера кьекьуьрна. Анрин баркаллу рухвайрикайни рушарикай за очеркарни макъалаяр, документрал асаслу повестар еке тиражрин яцлу ктабар кван кхьена. Кье лагъайтла, Чьехи Аллагайди вилерин ишигьдикайни магьрумна, маса залан азарарни гана, закай кваллин дустаг хьанва. Анжах за кьил, мез сагь, рикл ачух, руьгь экиь яз ама. Зи рикли ва руьгьди за винидихь лагъай кван чкайра сейр ийизва ва зи вилик, чпин рикел хьиз, суфраярни ачуярай иесийриз ва абурун кайванияр тир мегьрибан дишегьлийриз икрамзава. Сифте нубатда, лезги халкьдин шиаратдин бине кутур классик Етим Эмин яшамеш хьайи, ам кьекьвей чкайризни...

"Шарвили" эпос (инал, ам май-дандиз акъудна, гьар йисуз кьейд ийизвай ва адан тварунихь галай берекатлу фондни тешкилнавай жумарт хва Имам Яралиеван тварни кьун кутугнава), къагьриманрин къагьриман, игит хва Гьажи Давуд, руьгьдин азадвилдин, женгинин кьиле хьайи Ярагьви шейх Мегьамед, адан хтул, машгьур арифдар Алкъвадар Гьасан эфенди, милли шиаратдин нурулу гьетер Етим Эмин, Стлал Сулейман ва маса ксарни дуньядиз гайи Лезги чилин векил хьунал зани рикивай дамахвава.

Играми ватангьилияр! Хайи веледди зи келимаяр, компьютердал басма авуна, кьев Цийи йисан вилик агакьаруникай менфят къачуна, заз кьехь цийи йисуз цийи агалкьунар, кьилел ислегь, михьи цав хьана кьанзава. Кьуй Худади кьез бахтар, берекатар, сагьлам умуьрар гурай! Куь рикле авай михьи вири мурад ар кьилиз акъатрай!

Хазран КЬАСУМОВ, РФ-дин журналистрин
Союздин член

И мукьвара, машгьур журналист, писатель ва литературадин критик Гьажи Ильясов редактор яз, "Цийи Кавказ" ("Новый Кавказ") издателрин дестеди Арбен Кьардашан "Етим Эминакай веревирдер" ктаб акъуднава. Ам кьетлен жуьреда кхьенва. Ана Етим Эминан умуьрдиз ва яратмишунриз бахшнавай эссеяр гьатнава. Чьехи шаирдинни адан мукьва-кьилийрин алакьайрикай, ам девирдин къайдайрив ва гьукумдив эгечизавайвилай, адан кьелемдикай хкатай ва чеб чи шаирдин яратмишунрин куьлушар яз къабулнавай кьилди-кьилди чаларикай ктабдин авторди ийизвай веревирдери келзавайбурув халкьдин руьгьдин са пай хьанвай шиарриз цийидаказ килигдай, абуру генани дериндай къатудай, Етим Эминакай икьван гагда малум тушир делилар чир жедай мумкинвал гузва.

Умуьрдикайни члалакай...

Цийи ктаб «Мирес, стха, хва» (шаир мус ва гьина ханатла, гьадакай), "Эмина Ярагь Мегьамедакай вуч лагъана...", "Мугьгьуббатдин дерт-гьахь-дувандин терездал", "Са шиарда - кье мугьгьуббат", "Квахьай тлалаб", "Девирриз авур веси", "Эмин ва Кьазанфар", "Эмин ва Мелик", "Эмин ва Туькезбан", "Эмин ва гьукум", "Умуьрдихь метлеб хьунин шаздаяр", "Эмин ва Сулейман" - санлай 19 кьиликай ибарат я.

"Шаир мус ва гьина ханатла, гьадакай" кьиле Арбен Кьардаша кхьизвайвал, "Им куь мирес Эмина кьез лугьзува..." царцый аквазва хьиз, Эмина вич цилингвийрин мирес, яни кьилдин са касдин ваь, сагь са хуьруьн мирес я лугьзува, вичин бубадин патай. Шаир Ялцугьа дидедиз хьана.

"Акъалтарун" кьиле гьахьлудаказ кьейдзавайвал, Етим Эминахь сирерни гзаф ама. Абурай виридай кьил акъудиз хьун мумкин туш. Вучиз лагъайтла, чав адан ирс вири тамамдиз агакьнавач, адан са пай, мумкин я, чьехи пай квахьнава. Шаирдин умуьрдин уламари чав вири тайин хьанвач, абуруз талукъ ва чпел шак гьиз тежедай хьтин делилар тлимил ама. Амма чав агакьнавай ирсинини, шаирдин умуьрдиз талукъ делилрини Етим Эмин зурба инсан ва чьехи шаир хьайиди къалурзава...

Туькьуьр хьувун кьанажагьлувал я

А.Гьажимурадов, мугьгьверганви.

Гьа икь лугьуз кьанзава заз "Лезги газетдин" 38-нумрада (10-чин) чапнавай "Мад гьуьжетар" макъаладин тереф хуьналди классик Етим Эмин хайи ва кьейи хуьреринни йисарин гьакьиндай.

Етим Эминни халкьдин кесиб синифдин-къатарин дердер, гьамаар риклив кьур, абуруз чарайрихь кьекьвей кас я. Девирар алатунивай "Гьар са буба гачал хан хьанвай" асирдин пешекарриз шиардин гьакьиндай гьардаз вичин гаф лугьуз кьан жезва. Гьа и карди ара-ара герек авачир, гьуьжетарни арадал гьун мягьтел жедай кар туш. Гьакьикъат ихьтин вахтара михьиз квахьунни мумкин я, Алибег Фатахован квахьнавай сур хьиз.

Вевирдер авурла, жуван умуьрда хьанвай бязи дегишвилери акъалтазавай несилдин вилик чун, СССР-ди арадал гьайи интеллигенция, а девирда медениятдин рекье чирвал аваз квалалах авурбур (Зияудин Эфендиев, Абдулкадир Алкадарский, Кьази Кьазиев, Альдер Билалов, Назир Агьмедов, Рамазан Юсуфов ва цудралди маса чи алимарни шаирар) вахтсуз кхахьай гьед Алибег Фатахован сур алай кьве метр чил несилдиз чир тавуни медениятдин рекье чун чи пак адетривай къакъатнавайбур яз къалурзава.

Инсан гьалатл хьунни мумкин я. Амма геж хьайитлани, тахсир (гьалатл, ягьалмишвал) аннамешун, хиве кун ва туькьуьр хьувун кьегьалвал я. Ша чун и месэладани са фикирдал кьвен: Алибег Фатахован сур алай чка тайинарин!..

Чьехи шаир Эминан суракьда 20 йис идалай вилик зунни хьайиди я. Аламишеда (гилан Эминхуьре) шаирдин чьехи стха Меликан невейрикай Эмин ва адан буба Мугьгьудин амай...

Чи ахтармишунни къалурайвал, Етим Эминан руш Кьизхалуман несил - 76 кас - вич, хтулар, птулар, штулар, гутулар, Ахнига хьиз, Кьепирдални, Кьубадани, (Дагьлы хуьре), Агьлабрикини, Белиждани, Налчикдани, Дербентдани, Махачкъаладани, Тюмендани (Ноябрьскда), Бакудани, Самурдани, Филе ва Хважайрал, Мислиматан несил лагъайтла, (128 кас) Аламишеда, Испика, Ленинградда, Бакуда, Махачкъалада, Дербентда, Владивостокда, Хважайрал, Азадогьлида, Новосибирскда, Нуьгьуда яшамеш жезвай.

А вахтунда Аламишедин школадин муаллим, ялцугьви Кериман невейрикай тир Межидов Мирима авур ихтилатдай малум хьайивал, Етим Эминанни Ялцугь Кериман сурар Ялцугьрал санал ала. Абуру арада хатар - гьуьрмет авай ксар хьана. Етим Эминан квалерни кьепирви Мислима эцигнай лугьуз, ихтилатардай бубади.

Дагьустандин халкьдин шаир Ханбиче Хаметовади "Руьгьдин кьеле" сонетрин тажуна лагъайвал,

*Цилинг хьанай, Ялцугь хьанай, вуч ава?
Ша чна и чуьруьк инал куьтягьин...
Миллетдин твар машгьурнавайалемдиз,
Лезги халкьдиз Етим Эмин вич ава.*

Бубаярни рухваяр

Сихилдин рехъ

Мердали ЖАЛИЛОВ

Са пешедиз вафалувал къалурзавай хизанар - сихилар тѳимил гьалтдач. Бубадин рехъ - хци, адан рехъ гьадан хци (хтулди), ахпа птулди давамаруни сихилдин рехъ арадал гьизва. Идаз тешпигъ мисаларни ава: ич таравай яргъаз аватдач; куруна авайди тѳуруни къачуда, гьарда вичи цайиди гуьда ва икѳ мадни.

Ялахъвияр тир Закарияеврикой ихтилат кватаялани, рикѳел духтуррин - алимрин сихил къведа.

Ахцегъвияр тир Аливердиеврикой рахадайла, гьетерин Карвандин рекъин шикил вилик къведа. Ина 20-далай виниз алимар - муаллимар ава! Чи ихтилат Закарияеврикой я. Абурукай буба Закарияевахъ - медицинадин илимрин кандидат, профессор, РФ-дин ва РД-дин лайихлу духтур Шагьбан Мирзебеговичяхъ галаз зун фадлай таниш я. Гьикѳ хьѳи, "Лезги газетдин" редакцияда санал къвалахай яшлу журналист, бажарагълу писатель Казим Казимован вири шад мярекатра чун санал хъуана. Гьавилиял заз Шагьбан духтурдин къекъуьнарни, рахунарни, тешкилатчидин алакьунарни хъсандиз чида.

Адан виридалайни чѳехи агалкъун, зи гьѳисабрай, неинки ам илимдин гурарай винелди хжаж хъун, гьикѳ сифте яз чи республикада Кеферпатан Кавказда авачир хътин гематологиядин (ивидин азаррин) махсус отделение ва адан къуватар (пешекарар, сагъарунин технологияр, дарманар, тадаракар) арадал гъун ва кардик кутун я.

Писатель К.Казимова "Ялахъ-йялахрин меркез..." ктабда икѳ къхъенва: "Къве йисан ординатура агалкъунралди куьтягъай Шагьбан чи Республикадин клинический больницадиз къвалахал хтай йисара ивидин азарар квайбур ахтармишдай, сагъар хъийидай пешекар духтурар лап тѳимил тир. Шагьбана лагъайтѳа, медицинадин и важиблу хиле уьлкведа тѳвар-ван акъатнавай духтур, профессор Ибрагъим Агъмедханович Шамовахъ галаз сифте камар къачуз башламишнай..."

Акѳл эгечѳай рекъѳи чи республикадин меркезда винидихъ лагъанвай чѳехи ва гужлу центр арадал гъана (1979-йис). Шагьбанал вичелни лайихлу тѳварар атана...

Адакай - чѳехи духтурдикай ва инсандикай гзаф ксарѳи тарифлу материалар къхъена: ("Аллагъдин патай - инсанриз", М.Алимов; "Къастунал къевиди", Р.Тагъирбегов; "Вири ивидихъ галаз алакьалу я", Ж.Гъасанова ва мсб.).

Са тарци - там, са цуькведи клунчи арадал гьидач лугьуда. Сихилни гьакѳл я. Шагьбанан рекъел адан чѳехи хва Мурадни къечѳна.

Мурад Шагьбановича чи меркезда 16-нумрадин юкъван школа, 1994-йисуз ДГМИ, виниз тир чирвилер къачуналди, ахпани, вичин бубади хъиз, профессор И.А.Шамован гьилик къве йисан ординатура акъалтѳарна. 1996-йисалай инихъ гъа чун рахазвай

(гѳила университет) акъалтѳарна. Ахпа къве йисуз Москвада РФ-дин Минздравдин патав гъай Гематологиядин илимдин центрада чирвилер хжажна. СССР-дин АМН-дин академик, гематологиядин кафедрадин заведующий А.И.Воробьеван гьилик кѳелна.

2016-йисалай инихъ жегъил пешекарди вичин вири чирвилер чи республикада гематологиядин хел вилик тухуниз, агъалийрин сагъламвал хуьн патал лап цѳийи дарманар, технологияр, тадаракар кардик кутуниз бахшзава. Къвалахиз тѳимил вахт ятѳани, жегъилдин бажарагъ, адан рафтар, къаст такуна амуькъзава. Клиникадиз сагъламвилез куьмек кланз атанвай фагъирри Мугъаммед гъа тѳвар алай чѳехи Векил (пайгъамбар) хъиз мергъяматлуди яз къабулзава, адан гьилихъ, рахунихъ, тапшуругърихъ инанмишвалзава. Им чаз гъа клиникадиз жуван мукъва касдал къил члугъаз фейилани акуна. "Мугъаммед - Мурадан хва рикѳин мурад хъиз ганвайди я", тарифзава азарлуьри.

Зани гьакѳл фикирзава. Гьикѳ хьѳи, дугъриданни, маса азарлуьрив хъиз, зи хуьруьнвидни Мугъаммед Мурадовичан гьилик цѳийи умудар гуьгъуьлдин, бедендин, иштиягъдин ачухвални ахгакъна!..

Мугъаммедан жегъил хизанда и мукъвара цѳийи, къуд лагъай несилдин векил - хва хъанва! Чѳехи буба Шагьбанан птул!

За фикирзава, гъамни и чилерал Халикъди гележегда инсанрин сагъламвал хуьн патал рекъе тунвай малаик я. Сагъламвилин малаик...

Шагьбан бубадин са хци - Замира тарихчидин - археологиядинни этнографиядин, яни лап куьгъне къхъинар, атѳунар ахтармишунин рехъ хъяна. Имни ялахъвийриз хас лишан я, гьикѳ хьѳи, анай хъсан шикилчияр, къванцин устѳарар, заргарар гзаф акъатна.

Илимрин доктор, РАН-дин ДНЦ-дин тарихдинни археологиядин ва этнографиядин институтдин илимдин чѳехи къуллугъчи, РФ-дин Президентдин грантдин сагъиб Замир Шагьбанович заз чи къадим къхъинрал чан хкизвай къетѳен духтур хъиз я. Адан ахтармишунрал дуьньядин гзаф уьлквейрин алимри амалзава!..

Са касдин тѳвар мад къун лазим я: чѳехи бубадин уьмуьрдин юлдаш, невейрин баде Маржаман сабур, садвал, зегъметар галачиз ихътин нетижаяр бажаргъат жедай. Камаллу уьмуьрдин юлдаш итимдин бахт я лугъуьза. Къвал, къул хуьзвайдини асул гьѳисабдай кайванни я.

Ихътин ирсинал гьикѳл дамадч! Ялахъар асиррин машгъурвал авай макан тирди гъа ихътин мисалрини субутзава...

Ван авуна!

Къадир КЪАДИРОВ, "Къаракъуре" тешкилатдин регъбер, зегъметдин ветеран

сад Курада, садни Дербентда тайинарна. Амма "Асари Дагъустан" ктабдин 26-чина ихътин гафарни ава эхир: "Но никто не слышал, чтобы там из его рода кто -нибудь был известен, как ставший правителем..." И гафарин гъавурда гьикѳл акъан?

Генани авторди къейднавайвал, Мискискарин хуьрѳай вичиз жагъай гьилин хатѳарин къватѳалда "Курадик 360 вилайет, яни хуьрер квай" лагъанва. Инани заз дуьзвал авайди хъиз акъазвач. Вучиз лагъайтѳа, чи гъуьрметлу алим, профессор, писатель Къурбан Акимова вичин "Лезгистан" ктабда Азербайжандани Дагъустанда авай вири лезги хуьрерин тѳварар къунва. Исятда амачир хуьрер-

Тарих михъидаказ хуьн!..

"Лезги газетда" 2018-йисалай "Лезги хуьрер" рубрика кардик кутунва. Им шад жедай кар я. Гьѳелбетда, чи хуьрерин тарих чир хъайитѳа, чун ирсинин къадир авай сагъибриз элкъведа. Декѳени, чи вири хуьрерин тарихар авай чѳехи ктаб хъайитѳа, чи къведай несилар патал ам жагъин тѳийр ядигар жедай.

Амма зун са карди пашмарзава: бязи авторри, чпин хуьрерикай къхъидайла, къадарсуз тарифарзава, тежер крарикай лугъуьза.

"Лезги газетдин" 37-нумрада "Гъакъикъат патал" къил ганвай макъала ава. Адан автор Ариф Рустамов я. Ада къадим Кура хуьруькай суьгъбетнава. Газет клезавайбуру чпин фикирар лагъанайтѳа, кланзавайдини къалурнава. Ингъе зани къелем къачунва. Зун я алимни туш, я критикни. Амма тарихдин ктабрал зи гзаф рикѳл ала, чебни жуван Лезги ватандикай къхъенвай. Кура хуьруькай 9-августдиз акъатнавай "Лезги газетдин" 32-нумрада Рамазан Велибеговани къхъенва. Са вахтара Кура шегъер хъайиди я лугъуьза. И гафунал квехъ галаз рази тежедай кар авач. Вучиз лагъайтѳа, тарихдин ктабра къадим хуьрериз шегъерар лугъуьза.

Ахтармишунрал гъасан-эфендин "Асари Дагъустан" ктабда (Махачкала, 2014-йис) ихътин гафар ава: "В числе городов, основанных Хосровом Ануширваном Ибн-Хордабе, упоминает и город Каракюре. Возможно, это была столица Лезгинов".

И хуьруьз Крархуьр лугъуьза. Ам Самур дерадин Докъузпара райондик акатзава. Дугъриданни, ина Абу Муслиман девирда эцигнавай мисклинни ава. Адакай гъа и ктабдин 23-чина къхъенва. Гъа и чина генани Ричѳа, Фита ва Къуьхуьр хуьрерин тѳварарни къунва. Амма Кура хуьруькай авач. А.Рустамова къхъенвайвал, Кура ва Ричѳа хуьрера 703 - йисуз мисклинар эцигна... Амма за клелай тарихдин ктабра Абу-Муслим мисклинар эцигунив 733 - 734 йисара эгечѳайди къалурнава.

Генани лагъанва: Абу-Муслима вичин векилар - халифар

ни кваз. 592-595-чинра Дагъустанда авай хуьрерин къадар (агъуларни кваз) 263 хуьр жезва. Яраб а Мискискарин къватѳалдиз мад 100 хуьр гъинай жагъанатѳа?..

Гѳила чун гъуьрметлу Хазран Къасумова "Нуьцѳуьгъ - тарихдин шагъид" ("Лезги газет", № 18) макъалада вуч къхизватѳа килигин: "Нуьцѳуьгъ хуьруьн тарих" ктабдин автор, пенсияда авай тарихдин муаллим Аким Аскерова къхъизвайвал, 1000 йис идалай вилик Къварчагъ дерада, къенин Нуьцѳуьгърин хуьр алай чкадал, Гуман лугъудай хуьр - шегъер алайди тир. Гуман татарринни монголдин чапхунчийри тергна... Агъадихъчѳай къхъенва: "Нуьцѳуьгърин хуьр 300 йис идалай вилик XVII - XVIII асирра арадал атана".

Мад са къейд ава: гуя хуьруьн "мисклиндин яшар, агъсакъалрин гафаралди, 1500 йисалай виниз я". Я гъуьрметлу Хазран Къасумов, зун ви макъалаяр гъамиша клезавай кас я. Винидихъ гъанвай ви гафар, рекъемар сад-садахъ галаз къазвач эхир. Хуьруьн яшар 1000 йис ва 300 йис яз къалураила, мисклиндин яшар 1500 йисалай гзаф гьикѳл хуьрай?

Зани, маса ксар галаз, чи хуьруькай "Кара-Кюре-наме" акъуднава. Яни тарихдал ашуьк кас я зун. Заз чи тарих гъамиша гъахълуди, михъиди хъана кланзава. Инанмиш жедай делилар аваз.

1-ноябрдиз акъатай "Лезги газетдин" 5-чина чи къенин аямдин нуфузлу алим Нариман Абдулмуталибован гзаф гъахълу гафар ава: "Са бязибур клелайла, акѳл жедай хьѳи, дуьньядин бинеяр кутунвайбур гуя лезгияр я, чалай зурба мад халкъ хъанач. Икѳл жедайди туш!.." Гьикъван гъахълу, дуьз гафар я! Нариман Шамсудинович гьикъван жуван лезгияр вине хъайитѳа, гъакъван кланзавай ксарикай я. Къуру дамахралди, авачир гафаралди-ваъ. Чи тарих дуьзди хъана кланзава.

Ариф Рустамоваз за сагърай лугъуьза, ада завни зи фикирар лугъуьз туна. Куьне куь фикирар лагъ, гъуьрметлу газет клезавайбур. Гъуьжетри гъакъикъат арадал хкида...

Меркезда - "Суна чан" десте

Нариман ИБРАГЪИМОВ

"Суна чан". Дагъларин уьлкведин меркезда ихътин твар алаз лезги халкъдин манир лугъудай десте пайда хъайла, садбур - шад, масадбурни тажуб хъанай. Манидарин манирихъ яб акал тавурбуру, "мегер им жедай кар яни?" лугъуз, шаклувилерни авунай. Амма хабар ва дестени гъакъкибур тир. Ам тешкилнавайдни халкъдихъ, милли искусстводихъ рикл кузвай, мергъяматлу крарай масабуроз чешне яз къалуриз жедай ватанперес, уьткъем дишегъли тир.

Рагъимханова (Тьюменова) Пакизат Мегарамдхурун райондин Билбил-Къазмайрин хуьре дидедиз хъана. "Победа" совхоздин рабочияр, багъманчияр Нажмудинани Сунади ругуд велед къвачел акъулдна: Марита, Зелфира, Наргида, Пакизат, Нурудин ва Агъмед.

Пакизат зиринг, дирибаш руш тир. Школадин общественница, комсомолдин член гъар са мярекатдин иштиракчи жедай. Арара ам хуьрун ва райондин сегънейрайни аквадай. Шиирар хуралай келелиз, манир лугъуз. Школадин ученикрин производственный бригададик кваз ада совхоздин багълара, ципицлукхура, салара зарбачивилели кваллахна.

Хуьрун муьжуд йисан школа куьтягъайла, ам совхоздиз кваллахал фена. Юкван школа Тагъирхуьрун-Къазмайрал алай, аниз физ-хтунни регъят тушир. Идалайни гъейри, чехи хизандиз куьмекни ийиз

охранадин управленида зегъмет члугуна. Къве веледди ва хтулри абурун риклер шадарзава. ДГТУ-дин экономикадин факультет акъалтларнавай Ислама Махачкъала шегъердин Советский райондин администрацияда кваллахзава. Руш Асият шегъердин къацу набататар битмишардай майишатдин кадрийрин отделдин начальник я.

кванзавай рушаз. Гъавилляй ада гъа сифте йикъалай ашкъидивди, масабуроз чешне къалурдай саягъда вичел тапшурмишай гъар са кар тамамарзавай. Гад агудзавай гъалдикай репортаж кхъиз, "Коммунист" газетдай журналистар атайла, абурув жегъил кивенквечи, комсомол Пакизат Тьюменовадин шикл ягъиз тунай ва ам газетдизни акъатнай.

Алакунар авай зиринг руш совхоздин регъберри Махачкъаладин бухгалтерар гъазурдай курсариз ракъурна. Адакай майишат патал хъсан пешекар хъунин умуд аваз. Амма къисметдиз масакла хъсан акуна: Пакизатан рекъел килириван гада Рагъимханов Магъмуд акъатна. Рушал ашукъ хъайи ам Билбил-Къазмайрал. Нажмудин дахдин патав фена. Амма диде-бубадихъ гъеле цемумъжуд йисни тахъанвай руш патал гудай фикир авачир. Регъимлу, дугъри гада яз аквазвайтлани, Магъмуда вичин фикирар, къастар михъибур, гъакъкибур тирди успатна ва Нажмудин дахдин патай ихтияр къачуна. Диде-бубайри мехъер къурмишна. Аранда чехи хъайи руш Къурагъ дагълариз акъатна. Гъанлай инихъ (1975-йисалай) абурумъгъуббатлудаказ, бахтлудаказ яшаммиш жезва. Магъмуда меркезда кеспи ийизвай, гъавилляй жегъил хизан Махачкъаладиз хъфена. Рагъимханова шегъердин шуьшедин члунарин заводдин кархана хаммалдалди таъминардай отделдин начальникрин заместителвиле, "Кавказкурортстрой" трестдин хаммалдалди таъминардай отделдин начальникрин ва «Талги» санаторийдин директорвиле кваллахна. Пакизата къад йисалай виниз МВД-дин ведомстводинди тушир

Гила чун манидарин "Суна чан" дестедал хкъвен. Ам гъикл ва ни рикел гъана тешкилайди я? Идан гъакъиндай Пакизат Рагъимхановади суьгъбетзава:

- Аял члавалай зи манирлар рикл алайди тир. Абурув аз диде Сунадивай ва баде Гевгъеравай ван къведай. Абурун ширин сесерихъ за гъамиша яб акалдай. Дидедиз халкъдин гъаф манирар хкъенвай яцу дафтар авай. За юлдаш рушарихъ галаз абуру келдай ва лугъунни ийидай. Гевгъер бадедиз халкъдин манирар арадал атунин бинеяр, тарихарни чидай. Виридакай рикел аламач, амма "Иранда савдадавай яр" манирдикай авур ажайиб ихтилат фикирда ама. Кесиб гадан девлетлудан руш чеб-чепел ашукъ хъана. Амма рушан буба и кардиз акси экъечина. Руш вичин гафунал кевиз аквазайла, бубадиз чара хъанач, ада разивал къалурна. Амма гададин вилик са шартл эцигна: "Вун къазанмишиз Ирандиз фида ва девлетлу яз хкъведа. Ахпа за ваз рушни гуда". Рехъ-хвал атлуз, фена гада. Амма йисар физ, адавай хкъез жезвачир. Девлетлу хъун регъят кар тушир. Хуьре амай, ашкъилу рикл цразвай руша Ирандавай вичин кланидаз манир лугъуз хъана. Абуру ахпа халкъдин сиверани гъатна.

Ватанпересвиллин гъисс вине авай дишегъли меркезда лезги халкъдин я куьлердай, я манир лугъудай дуьзгуьн са коллектив тахъунал пашман тир. Гъикл ятлани, журналист Гуьллер Камиловадал гъалтайла, ада вичин дарихвилерикай адазни лагъана. Къейд ийин хъи, са вахтара Пакизат Камиловрин къуншидал яшаммиш жезвай, квалериз фин-хтун авай. Гуьллера вичин

муькьвади хътин лап хъсан танишдан наразивилерал къул члугуна, амма меркезда милли искусстводин хел вилик тухудай, лезги группариз фикир гудай кас авачирдакай ва меслани пара четинди тирдакай лагъана.

Гъелбетда, ихътин гъалди дишегълидин рикл гена сефиларна ва ада гъайиф члугуна. Са вахт алаатайла, адаз Гуьллера вичин патав атун теклифна. Фейитла, ана композитор Мегъамед Гъуьсейнов, адан уьмуьрдин юлдаш, манирар Бике, яб акалзавайбуруз хъсандиз чизвай Гъава Аллагъвердиева ва мадни ксар авай. Абуру милли манир, искусство авай гъалдикай, абуру вилик тухуникай, кеве твазвай месэлайрикай веревирдзавай. Гъа инал абуру лезги халкъдин манир лугъудай са десте текшилуникай, и кар Пакизатан хиве тваз кланзавайдакай ва чпи вири рекъерай куьмекарни гудайдакай лагъана. Дишегълидини разивал гана. Са гъафтедидай Пакизата абуруз манир лугъудай дишегълир жагъурнавайдакай ва вичи вуч авуна кланзавайди ятла, гъадакай хабар къуна. Гъайиф хъи, риклик гъевес кутадай хътин са гаф абурувай ван хъанач.

Гуьллера лагъайвал, месэла четинди тир. Манидарин десте арадал, чкадиз гъун патал гъаф затлар лазим тир эхир. Сифте нубатда - музыкантар. Ахпани - репетицияр ийидай чка, манирдин репертуар, алукулдай парталар... Ибурун гъакъиндай къайгъу члугваадай касни авачир. Анжах Гуьллеран куьмек себеб яз, Азиз Алиеван куьчеда авай музыкальный школадин директорди репетицияр ийидай класс вугона. Гъамни - са йисуз. Ахпа вири репетицияр ацалтай чкада, гъафни - гъаф - Пакизатан квалели ийиз хъана.

Пакизат Рагъимханова ахътин инсан я хъи, гъикъван четинвилер, манирвилер акъалтайтлани, гъиле къур кар къилиз акъудай. Ада вичиз лагъана: «Эгер вижевай десте арадал тагъайтла, вун Пакизат туш». Хъуси такъатрихъ (Рагъимхановрихъ чпин гъевечи бизнес ава) Пакизата дестедик экъечай дишегълириз (Санаят Рамазанова, Нигер Абдуллаева, Рима Магъмудова) къуд жуьре булушкаяр цвана, лезги шалар, гуьлутар ва герек маса шейэрни къачуна. Дестедиз твар гунни четин аквазнач. Халкъдин манирлар гъаф рикл алай рагъметлу Суна дидедин гъуьрметдай манидарин гъевечи ансамбал "Суна чан" твар эцигна. Ам дес-

келзавайбуру Бакуда чапдай акъатзавай "Алам" журналдин къуллугъчийрихъ, журналистрихъ, анай атанвай шаиррихъ галаз гуьруьшмиш жезвай. Гуьллер ваха аниз чазни теклифна. Гъикл жедагъла, къабулдагъла чин тийизвай чна "Суна чан", "Алагуьзли", "Перизада" манир лагъана. Тамашачийри къабулай тегъер акурла, чи шадвилехъ къадар амукънач. Саки вирида чаз мадни агалкъунар хъун алхишна. Идалай гуьгъуьниз чна иштираккай, манир лагъай мярекатар гъаф хъана. Къуьхуьр Саидан, Седакет Керимовдин, Айдунбег Камилован юбилейрин межлисрик, лезги жегъилрин форумда.

Рагъимханова Махачкъаладин школайра келзавай лезги аялриз милли культура, адетар, халкъдин манирар чиризни алахъзава. Са варз вилик ада вичин квалели халисан лезги мел тешкилна. Аниз 28-нумрадин юкван школадин лезги аялриз теклифнавай. Мел къиле фейи гъалдикай Гуьллер Камиловади фильм туькълурнава, ам республикадин ва центральный каналарай къалурдайвал я. Ватанперес дишегълиди вичин хтуларни дидед члалал, хайи культурадал рикл алаз вердишарзава. 9-классда келзавай Лейлади ва 5-классда келзавай Алимгъамеда ва Камилади милли мярекатра иштиракзава. Лейлади юбилейдин гъуьрметдай Дербент шегъердиз бахшнавай шиир теснифуни конкурса сад лагъай чка къуна.

- Пакизат Нажмудиновна, чаз вун мергъяматлу кралани машгъл жезвайди малум я. Абурукайни са къве гаф лагъ ман.

- Мад зун диде Суна, баде Гевгъер рикел хкъуниз мажбур жезва. Чак, вахарикни стхайрик, регъимлувиллин, инсанвиллин, масадаз куьмек авунин ерирар кутурбуру гъабур я. Бинедилай ивидик акатнавай хесет хкатдачлда. Гъахъ я. Зун а кардал шад я хъи, залай и шегъерда хейлин ватангъелириз жуьребажуьре куьмекар гуз алакъна. Месела, Къубадай атанвай, са документни гъачир лезги гададиз кваллах гана, ахпа адаз документарни туькълурна. Къилел кас аламачир, гъевечи аялар галай ватангъели дишегъли жуван гуьзчивилик кутуна. Нариман стха, за и крар жув къалурин, жувакай хкъин патал авурди туш, кеве авай ксариз куьмек гун мумкинвал авай гъар садан везифа я. Идакай пак тир Къуьрландани хъсандиз хкъенва.

Эхъ, жув алай чка къалур тавуна, игъти-

Шкилар - Къ. АЛИЕВАН

теди вичин хивез къачунвай макъсаддихъ галаз къанни ийизвай.

Пакизата меркезда авай лезги гадайрикай музыкантарни жагъурна. Гъар репетиция авур юкъуз абуруз са-са агъзур манатни гузвай. Гъелбетда, им яргъалди са касдай акъакъдай кар тушир. Республикадин са мярекатдиз чпиз теклифайла, Пакизата музыкантризни хабарна, амма абуру вири атанач. Гъа са вахтунда цуд агъзур манат пулнни истемшна. Сегънедиз "Суна чан" музыкантар галачиз экъечинатлани, абуру Пакизатавай пул къачуна. Идалай гуьгъуьниз дестедин регъберди музыкантрихъ галаз кваллахзамач. "Ватанперсвиллин гъисс квачир инсанар, жуванбуру заз акунани кландач", - лугъузва Рагъимхановади.

- Куьн сифте яз сегънедиз мус экъечина? - жузазва за.

- Меркездин милли библиотекада чи

яж авай касдин гъил къун, адаз, хъутлалрай экъечина, виликди фидай мумкинвал гун нелай хъайитлани алакъдай кар туш. Гъафбуру, гъатта СМИ-рани кваз, Махачкъалада авай Родопский ва Стлал Сулейманан тварунихъ галай бульварар какадарзавай. И кардал эхир эцигун патал бульвардиз гъахъзавай чкадал П.Рагъимхановади вичин хъуси такъатрихъ "Стлал Сулейманан бульвар" хкъинар атанвай мемориалдин къул эцигна. 1-июндиз, Аялар хуьнин юкъуз, хайи хуьруьз-Билбил-Къазмайрал хкъфена, Рагъимхановади школадин 15 ученикдиз пишкешар багъишна. Къейд авун лазим я хъи, Пакизат Нажмудиновна меркезда кардик квай лезги милли культурадин автономиядин председателни я. Алай вахтунда ам меркезда кеве куьне Къуьхуьр Саидан ва Россиядин Игит Зейнудин Батманован тварарихъ ягъун патал чалишмиш жезва.

Аферин къанажагълу ватангъелириз!

Ватандин паквал рухвайри хуьда

Ш.ШИХМУРАДОВ

Самурдин дере кьуна, винелди фейила, чи вил сифтени-сифте кьакьан, такабурлу дагьларик кьлазва, абуру чпихьди ялзава, ша, илифа лугьузвай хьиз. Бес абурун ценирив гвай гуьзел, надир мескенар – хуьрер вуч я! Абурухъ гьар садахъ кьадим тарих ава. Анра камаллу, чпин багьри ерийрал гзаф рикл алай зегьметкеш дагьвиар яшамеш жезва. Анрай машгур игитар, алимар, духтурар, муаллимар, агрономар ва маса рекьерайни твар-ван авай пешекарар акъатнава. ИкI, Ахцегай винелди са кIуьд километрди кьван фейила, тебиатдин гуьзел чкадал хуьр экия хьанва. Фашистрин Германияди чи улкведал вегьейла, виринрай хьиз, Кьакайни, Ватан душмандикай хуьз, гзаф кьегьалар фенай ва чпин гьунарлувилералди хуьр, район, республика машгурна. Санлай тамам хизанар фронтдиз феий дуьшуьшарни малум я. ИкI, Кьакай стхяар тир Исмаиловри – Исмаила, Тажудина, Шагьбаса, Нагьиди, Небиди, Нурудина ва абурун хтулар Зейнудинани Бейдуллагьа-журьба-журь фронтра кьизгьин женгера душмандиз ягьунар кьуна, Чехи Гьалибвал кьазанмишуник чпин лайихлу пай кутуна. Вири саламатдиз хайи ерийрални хтана. Тажудин, Шагьбас, Неби ва Нагьи кьати женгер кьиле физвай Берлинда чеб-чпел гьалтнай, шадвилдин тум-кьил хьаначир. Дяведилай гуьгьуниз и кардикай “Известия” газетдиз макьалани акъатнай. Абурухъ галаз санал шиклида муаллим Жамидинни акъвазнавай. Исмаилов Шагьбас Азизовича дяведилай гуьгьуниз кьад йисалайни гзаф вахтунда партиядин Дагобкомдин секретарвиле, ДАССР-дин Верховный Советдин Председателвиле, республикадин Министрин Советдин Председателдин заместителвиле кьвалахнай. Кьейдзавайвал, стхяар тир Исмаиловар фронтрай 21 орден, 40 медаль гваз, 14 хер хьанвай кьацар алаз, 4 контузия хьанваз, беденрик ракъун 50 клус кумаз хтана.

А наградаирин арада Женгинин Яру Пайдахдин, Ватандин дяведин вири пуд дережадинни, Яру Гьед, Александр Невскийдин орденар, “Москва оборона авунай”, “Берлин кьачунай”, “Прага азад хьувунай” медалар ва гзаф маса шабагьарни авай. Бес им акълазавай несилар халис ватанпересар яз тербияламишдай хьсан чешне, чешме тушни! Гаф кватай чкадал лугьун: республикадин меркезда, Исмаиловрин тварунихъ са куьче ва я майдан, школа янайта, кутугай кар жедай. Са хизандай мужьуд кас санлай Ватан хуьз феий маса дуьшуьш мад малум туш. Тухумрай феийбуру ава.

Кьенин зи сугьбет Исмаиловрикой сад тир алим, цийи йисан вилик квай и йикьара вичин 80 йисан юбилей шад гьалара кьейд авур Жамидин Абасовичакай я. Багьри ерийрикай, хизандикай ихтилат квайтайла, ада кьейдда:

- Зи кьилихрик гьихьтин регьимлувал, мергьаматлувал, хьсан терефар квата, зи юмшагьвал – ибур вири зун хайи кьулавай, багьри ерийривай я. Залум дяведин йисара зи хуьр, анин хизанар гьихьтин гьалара гьатнайта, зи риклел хьсандиз алама. Дяве башламиш хьайила, зи анжах пуд йис тир. Гьиле яракь кьаз жедай кьван итимар вири улкве душмандикай хуьз фенвай. Чун, аялар, дидеди экуьнахъ фад ахварай авуддай. Кьейдил кьвачеривди чна калер члуруз гьалдай, экуьнахъ агьадихъай рагь акьун гуьзлемешидай - бедендиз чимивал герек тир эхир.

Дяведин йисарин аялар... Эхъ, виринра абурун уьмуьр гьа сад хьиз физвай. Кьвачел, кьилел алачиз, руфуна фу авачиз. Никлерай кьилер кватлиз, келер, бацйяр, данаяр хуьз. Няни хьайила, кьвале канабдин рухунал ацукьна, вири хизанди са курунай недай. Гьа какатай чкадал кьана тадай. Дагьлара, гуьнейра, члура, никлера недай хьчарихъ кьекьведай. Бахтунай хьиз, а четин йисара абуру члура булдаказ экьечини ийидай. Дяведин йисарин аялар гзафни-гзаф гьа хьчари кьутармишнай. Диде – Тебиат, вун гьикьван кьайгудар, жумарт, мергьаматлу я!..

Инсанарни а девирда гзаф умун, регьимлу, гьурметлу, хатурлу тир. Кьуни-кьуншияр са хизан хьиз яшамеш жедай. Кьвалерин арайра, гила хьиз, кьакьан парур, гьаятра тарта кичер авайди тушир. Эгер кьула руьхьверик квай цай хкахьайта, купладин клус гваз кьуншидин кьвализ фидай, адал алаз жуьгьенар гьидай.

Ииф гьикьван мичиди, яргьиди хьайитлани, пакаман экуь бере кьведа лугьуда. ИкI, 1945-йисан майдин эхирра ирид йиса авай Жамидинан япарихьни экуьн кьилляй шад хабар галуькна: “Вазегьат, Вазегьат, фронтдай хтанвай хва Зейнидин – ваз, муштулх – аз!” гафар тикрариз – тикрариз, гьарай ацалтна, дидедин дуст дишегьли Маяханум гьаятдал атана акъатнай.

Хизандин гьал акур стха Зейнидинавай вич экечинавай военный академиядиз хьфиз хьаначир. Ада муаллимвал ийиз башламишна – суфрадикни ризки хьхьана. Гьам-хажалат 100 квал авай хуьруьн гьар са хизандиз атанвай: фронтдиз феий 90 касдикай 46 женгерин майданра, концлагерра телеф хьана.

Кьейдзавайвал, Гьурьуьназ дидеди, вичин рухвар, Исмаил, Тажидин, Шагьбас, Нагьи, Наби, Нурудин дяведай сагь-саламатдиз хтурай лугьуз, гьар кьлунал Аллагьдиз ялвар ийиз хьаналдай. Хтунни авуна, абуру дидеди кьаршиламишна. Буба Азиз лагьайта, 1937-йисуз рагьметдиз фенвай. Азизанни Гьурьуьназ хизанда 14 велед чехи хьанай. Ихьтин дидедин тварунихъ аялрин са бахча хьайитлани яна кьанда. Гьина ава бес чи художникер? Рухвар женгерай саламатдиз хтурай лугьуз ялварзавай Дидедин сурет (картина) – идалай зурба тема женни!..

Зейнидинан, Жамидинан, Падрудинан дах Абас лагьайта, 1943-йисуз, танкарриз акси сенгерар туюкьуриз, Хасавюртдиз реке тунай. Ана тиф акатна, хуьруьз хтай пуд йикьалай (50 йисан яшда аваз) рагьметдиз фена.

Хуьре 7-класс акьалтларай Жамидин чехи стха Зейнидин Абасовича 1954-йисуз Дербентдиз тухвана, И.Сталинан тварунихъ галай 1 – школа – интернатдик кутуна. (Зейнидина яргьал йисара Каспийскдин 1-нумрадин школа-интернатдиз регьбервал гана).

- Ина чун, ученикар, 100 кас кьван авай, - риклел хкизва Ж.Исмаилова. – Муаллимри, тербиячийри чаз кьайгударвилелди фикир – дикьет гузвай, чна хьсандиз келун патал абуру вири кьуватар эцигзавай. Гьеле гьа йисара ина кабинетрин система кардик квай. Муаллимар чпин кар хьсандиз чидайбуру тир. Эгер и школа – интернат кутьгайбурукай са вуж ятлани вуздик акат тавун хьайитла, и кар педколлективдин кьвалахда еке нукьсан, кимивал яз гьисабзавай. Чехи регьбер Сталинан твар алай школада усалдаказ кьелиз женни мегер! Гьавилияй гзафбурукай алимар, карханайрин, районрин, хуьрерин кьилер, гьар са рекьий кар алакьдай пешекарарни хьана.

Жамидин Абасовича ДГУ-дин тарихдин-филологиядин факультет акьалтларна,

хуьре, Каспийскда, Махачкьалада школайра, 1997-2003-йисара Кьакарин хуьруьн администрациядин кьил яз кьвалахна. Тарихдин илимрин кандидат-випин диссертация вахтундилай вилик хвена. Политехнический институтда доцент (1986-йисалай) хьана. Гьа вузда авайла, адаз РД-дин лайихлу муаллим лагьай тварни гана. Ана 22 йисуз преподаватель хьана, эцигунрин факультетдин парторгвиле кьвалахна. Алай вахтунда А.А.Тахо-Годидин тварунихъ галай Педагогикадин НИИ-да илимдин чехи кьуллугьчи яз зегьмет члуьгваз.

7-декабрдиз кьиле феий юбилейдин шад мярекатдал аниз атанвай Педагогикадин НИИ-дин, “Лезги газетдин” редакциядин векилри, ярар-дустари, мукьва-кьилири Жамидин Абасовичан тварунихъ чими гзаф келимаяр лагьана. Кьадим, машгур сихилдай тир и кас гзаф кьени, юмшагь кьилихрин, кьакьан руьгьдин инсан тирди кьейдна. Месела, гзаф алимри, депутатри, чиновникри чи милли газетдин редакция алай чкани, я газетдин роль, метлебни чизвач. Жамидин Абасовича лагьайта, и газет гьар йисуз кьхьиникни кьуьн куьтазва, редакциядихъ галаз алакьа хуьзва, Ватандин Чехи дяведин женгерикай, жегьил-жаванар ватанпересар яз тербияламишуникай ва маса темайрай метлебу макьалаяр кьхьизва, камаллу меслятар кьалурзава. Ада кьейдзава хьи, газет редакцияда кьвалахзавай са 10-20 касдинди - ваь, вири халкьдинди я, гьавилияй ам акьудуник, хуьник, тираж хкажуник кьуьн жезмай кьван гзафбуру кутуна кьанда.

Ж.Исмаилован гьиликай илимдинни методикадин 80-далайни виниз кьвалахар, гьа жергедай яз вад ктаб кхатнава.

Яратмишунрални машгур тир Жамидин муаллимдин ихьтин ктабарни акъатнава: “Кьакарин хуьр. Тарих ва алай девир”, “Зи хиялар, зи умудар” (2012), “Зи ширар махар туш” (2014), “Шиират камаллу ва гуьзел ивир я” (2017), “Рубаир” (2018). Алай вахтунда “Внеклассная и внешкольная работа как важнейшее средство воспитания личности” темадин винел кьвалахзава. Яргьал йисарин намуслу зегьметдай Жамидин муаллим пуд медалдизни хейлин гьурметдин грамотайриз лайихлу хьанва. Адан гьечли стха Падрудинани кьад йисуз хайи хуьруьн мектебдин директорвиле кьвалахна. Амни РД-дин лайихлу муаллим я. Ватандин Чехи дяведин активный иштиракчяр хьайи Исмаиловрикой алай вахтунда Наби Азизович сагь ва клубан я, 96 йисан яшда авай игит, камаллу агьсакьал хуьре яшамеш жезва. Алуькьзавай йисуз рагьметлу Шагьбас Азизовичан 100 йисан юбилей республикадин дережада геьгеншдаказ кьейддавал я.

Жамидинани рагьметлу Фирюзади гьурметлу хизанда кьве хвани кьве руш тербияламишнава. Абурукай пуда кьилан образование кьачуьна. Технолгивилини юриствилдин дипломар гвай хва Германия Москвада кьвалахзава. Бубадин пеше руш Сабинади давамарзава.

Жамидин Абасовича чи жегьилриз эхирдай ихьтин камаллу меслятарни кьалурна: багьри ерийрин тарих хьсандиз чир жен; чехи-гьечлидан гьурмет хуьн; хьсан адетар хуьн ва артмишин, несилриз хьсан крар тан; халис ватанпересар жен – армиядин жергеира кьегьалри хьиз кьуллугьин; анашайрикай, пиянискավиликай, куьнебасанвиликай, явакьанвиликай яргьаз жен; дуьзгьун крарин иесияр жез алахьин ва икI мад.

Гьурметлу Жамидин Абасович! “Лезги газетдин” редакциядин коллективди Кьез – баркаллу сихилдин чехи векилдиз, камаллу агьсакьалдиз – уьмуьрдин Куьн хкаж хьанвай куклуш – дережа мубаракзава. Кьуй Кьехъ 100 йисан юбилейни клубан яз кьаршиламишдай сагьлаамвал хуьрай!

Жамидин ИСМАИЛОВ

Ругуд стхадизни абурун кьве хтулдиз

Ругуд стхани кьве хтул хьана цаяра, Сагь-саламатдиз хтана хуьруьз. Кьуд стха акъатна Берлиндин юкьваз. Дарбадагьна пехьи душман магьарада зурбаз.

Гьалибвилдин югь я куь важиблу югь, Риклерин мурад аркьатай кьилиз. Ватан хвена, уьзягьдаказ хтана хуьруьз, Яхьцурни ирид награда хкана кьвализ.

Гьахьна женгина, клани Ватан хуьз. Кьве стхани, кьве хтул хьфена мектебдиз, Чпин муаллимвал давамар хьийиз. Гьечли кьве стха фена колхоздиз, Югьди-йифди ял ягьун, галатун тециз, Алахьна хуьруьн кьамат дегишиз.

Са стха амукьна армияда кьуллугьиз, Гьакимрин жергеда хьана мукькуьди. Гьакьисагьвилелди вирида члуьгуна зегьмет, Халкьдин патайни хьана кьез гьурмет.

Физва йисар, вахтар, амукьзава тварар, Рикледай фидач куь кьегьал крар. Куь сурарал чна эцигзава цуьквер, Хтайла риклел куь ватанпересвилер.

* * *

Лезги чал чи девлет я

Лезги чал чи уьмуьр, тарих вири я, Лезги чал чи алай ва, куьгьне девир я. За лугьун кьез, азиз стхяар, вахар, Багьа я аз жуван хайи лезги чал.

Лугьун лазим я хьи за кьез, зи дустар, Чандилайни кьанда аз хайи Ватан. Клан хуьхъ кьезни хайи диде, гьакI Ватан, Дережа хуьхъ, Ватандин хьиз, гьакI чалан.

Лезги чалан девлетдихъ авач сергьят, Чал чира, уьмуьр тухуз жедя регьят. Кьаст эцигна, чира жуван лезги чал, Чал чир хьунухъ инсандин я винизвал.

* * *

Вун чаз багьа я, чан диде

Баладин гьарайдиз фидай, Велед патал чанни гудай, Галатун гьич чин тийидай Вун я чаз багьа, чан диде.

Аялар акьудиз дуьз рекьел, Кьайгудай физ эвелни-эвел. Рахаз гьамиша ширин мецел, Сивелни алаз мили хьвер, Вун я кьвалин лампа, диде.

Вун я дидени, ватанни, Хайи хуьрни, Дагьустанни, Дидед чал чаз чирай муаллим. Сирерай кьил акьудиз жуер алим.

Ви зегьметрихъ авач кьадар, Абуру вахуз тежер буржар. Зибуру туш манасуз чалар, Дидеяр хуьхъ, рухвар, рушар.

Къуватар тупламишуналди

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

И йикъара чун Ахцегъ ва Докъузпара районрин урта ОВД-дин цийи начальник, полициядин подполковник Хаспулатов Руслан ХАСПУЛАТОВИЧАХЪ галаз гуьрушмиш хъана. Суьгъбет цийи къуллугъ мубарак авунилай башламишна...

■ **Руслан Хаспулатович, цийи начальник яз, Квез Ахцегъ ва Докъузпара района гьалар гьикI акъазва?**

- Алай вахтунда са бязи чкайрив гекъигайла, ина гьалар сагъламбур, секинбур я. Им чун архайиндиз ацукънава лагъай чIал туш. Санлай къачурла, коллективдин низамлувилелай ва пешекарвиллин дережадилайни зун рази я. Чна сада-садан тежриба чирзава. Коллектив жемятдин секинвал, хатасузвал хуьнин къуллугъда акъвазнава.

■ **Тахсиркарвилериз талукъ гьаларикай рахун давама-райтIа...**

- Санлай къачурла, и района дурумлу гьалар ава. Рекъемрин чIалалди рахайтIа, гьилевай йисан 10 вацра «Ахтынский» ОВД-дин сергъятра 100 тахсиркарвал регистрация авунва (шазни талукъ вахтунда гьакъван тир): Ахцегъ районда - 68, Докъузпарада - 35. Абурукай залан тахсиркарвилер - 27 (Ахцегъа - 15, Докъузпарада - 12); экономикадинбур - 22 (Ахцегъа - 13, Докъузпарада - 9); яракърихъ галаз алакълубур - 30 (Ахцегъа - 16, Докъузпарада - 14); наркотикрихъ галаз алакълубур - 21 (Ахцегъа - 17, Докъузпарада - 4); инсан кьейи дуьшуьшар - 2. Ахцегъа хъайи залан тахсиркарвилерин и кьве дуьшуьшдани серенжемар къабулнава. Итим кьейи садаз 17 йисан кIеви дустагъ атIанва. Полициядиз атана, тахсир хиле кьур муькуьдан гьакъиндай силлис давам жезва.

2018-йисан 10 вацра арадал атай 100 тахсиркарвилекай 75 дуьздак акъуднава, уголовный делояр суддиз ракурнава. Разивилелди лугъун, тахсиркарвилерин пара дуьшуьшар чалай тадиз гел жагъуруналди дуьздак акъудиз алакьна. Терроризмдиз, экстремизмдиз, вагъабизмдиз талукъ яз акъалтIай хаталу тахсиркарвилер авач. Им абурун вилик пад кьунин кIвалах хъсан дережада ава лагъай чIал я.

■ **Гьихътин жуьредин тахсиркарвилери квек иллаки къалабулукъ кутазва?**

- Наркотикрихъ, наркоманиядихъ галаз алакълубуру. Наркомания лап хаталу тIегъуьн я. Гьавилияй бейгуш квай шейэр цунал, хуьнал, ишлемишунал ва чукурнал машгъулбурухъ галаз чна кьвердавай кьетIи женг чIугъазва. ЦIи гьелелигда ихътин 21 (шаз-13) тахсиркарвал дуьздак акъудуни и рекъе чна тухузвай кIвалах активламиш хуьнин гьакъиндай шагъидвалзава. ИкI, 15-августдиз Докъузпара райондин Цийи Къаракуръеда са агъалидин (тIвар къазвач) салай канабдин 25 кул (5 кг.) жагъана, иесидилай уголовный дело къарагъарна. Са ахцегъви 7 грамм наркотик маса гудайла кьуна. Адаз 9 йис дустагъ гана ва икI мад.

КЪЕЙД

Вичин ери- бине Ахцегъ райондин Ялцуьгърин хуьрляй тир Р.Х.ХАСПУЛАТОВ 1981-йисуз Махачкъалада медени хизанда дидедиз хъана. 1998-йисуз шеьердин 18-нумрадин школа, 2001-йисуз МВД-дин юкьван пешекарвиллин идара агалкъунралди къутягъна, ам республикадин МВД-дин ведомстводинди тушир охранадин Управленида къуллугъдал акъвазна. 2014-йисуз РФ-дин халкъдин майшаддин ва госкъуллугъдин Академия акъалтIар хъувур ам Махачкъаладин УВД-да махсус ротадин (СОГ) командирвиле тайинарна. Ана залан тахсиркарвилер дуьздак акъуддай отделдин оперуполномоченныйвиле ва отделдин начальникдин заместителвиле къуллугъна. 2018-йисан 7-сентябрдилай «Ахтынский» ОВД-дин начальник я.

Гьурметлу хизанда 4 велед тербияламишзава.

Лугъун лазим я хьи, кьетIендикъет чна ихътин тахсиркарвилерин вилик пад кьуниз гуьзва. Кьилди къачуртIа, «Мак» лишандик кваз серенжем кьиле тухузва, райадминистрациядин куьмекалди школайра чIехи классрин аялрихъ галаз гъавурдик кутунин кIвалах активламишнава. И тIегъуьндин аксина са къайдаяр хуьдай органрин ваь, вири обществодин къуватар тупламишунин чарасузвал ава. Аялар гъевчи чIавадай хизандани мектебда наркотикрин хаталувиликай гъавурда туна кIанда. Нагагъ куьедин пис тахсирдик акатна наркотикрин члада гьататIа, адалай аслу хъайитIа, чандин сагъсузвиллин, ада кьилел гьидай балайрин нетижаяр фикридиз гьиз тежер хътин агъурбур жеда.

■ **Рекъера аварияр (ДТП) хуьниз талукъ яз чи района гьихътин гьалар ава?**

- ДТП-яр чи кьилин тIалрикай сад я. Ахцегъ районда - 5239, Докъузпарада 2937 автомашин ава. Жемят кесиб тирвилляй чIехи пайни - куьгънебур я. Рекъерин гьални, квез чида, хъсан туш. ГИБДД-дин къуллугъчийри цIи 10 вацра 962 (шаз вири 677 авай), гьа гьисабдай яз ички хъванваз рудлихъ ацукъвай 18 касдилай протоколар кхъенва. Вири 4 ДТП регистрация авунва. Гена инсан кьейи дуьшуьш авач. 2017-йисуз хъайи 9 авариядин нетижанда Ахцегъай тир 2 кас кьена. Залан дуьшуьшар жезмай кьван арадай акъудунин мураддалди чна чи истемешунар ва тахсиркарвилерин вилик пад кьунин серенжемар кьетIи авунва.

■ **Аварийрин ва маса тахсиркарвилерин вилик пад кьун патал вуч ийизва?**

«Автобус», «Ремень безопасности», «Детское кресло», «Нетрезвый водитель», «Маршрутка», «Алкоголь», «Незаконный мигрант», «Операция Мак», «Выкуп оружия» ва маса серенжемар тешкизава. И крарал чна чи вири къуллугъчийр желбнава. Нетижаярни ава. Месела, жемятдивай 4 тфенг маса вахчунва (къимет 3-6 агъзур манат, «Калашникован» автоматдин къимет - 40 агъзур манат...). «Алкоголь» операциядин нетижанда Докъузпарада къалп эрекедин 150 къвати (3000 бутылка) авай «Газель» автомашин кьуна, материал республикадин силсидин комитетдив ваханва ва икI мад. Эгер тахсиркарвал далдаламиш тийиз, жемятдин патай мукъаятвал, къайдаяр хуьдай органрин векилриз куьмек артух хъайитIа, нетижаяр мадни хъсанбур жеда.

■ **Руслан Хаспулатович, участковый уполномоченный агъалийрихъ галаз виридалайни артух алакьада авай къуллугъчи я. Абурун кIвалахдикайни лагъанайтIа кIанзавай...**

- Эхъ, гьавилияй чна абурун кIвалахдиз еке фикирни гуьзва. Чахъ вири участковый 19 уполномоченный ава. Гьар са участок ва участковый чарасуз алатралдин машинралди, кабинетралди таммин я. Абурун кIвалахдал датIана гуьзчивалзава. План-графикдив кьурвал, цIи сентябрдиз Докъузпара ва Ахцегъ районрин хуьрера жемятдихъ галаз участковыйрин гьахъ-гьисабдин гуьрушар кьиле тухвана, анра зани иштиракна.

Малум хъайивал, жемятдин патай ахътин еке наразивилер, истемешунар авач. Къайдаяр хуьдай органрин кIвалах хъсанарун патал кьейд авур бязи нукъсанар арадай акъудиз, атай теклифар гьар йикъан кIвалахда ишлемишиз алахъзава.

■ **Отделдиз агъалийрин патай арзаяр гзаф кьезевани? Гзафни-гзаф абуру квекай хабардарзава, квелай шикаятзава?**

- 2018-йисан 10 вацра кьве райондай, санлай къачурла, 340 (шаз талукъ вахтунда-219) арза атанва. И рекъемди, зи фикирдалди, къайдаяр хуьдай органриз халкъдин патай гьурмет, ихтибарвал артух жезвайди къалурзава. Чунни и ихтибарвиллиз вафалувал хуьз алахъзава. Вуч кхъизва лагъайтIа, асул гьисабдай яшайишдин манадин шикаятар я: кьуншийрин куьлуь-шуьлуь къалмакъалризни шулугъриз, ички хъвана, сада-сад бейкефаруниз, инжикулу авуниз талукъ яз ва икI мад. Отделдиз эвер гана ва я чкадал фена (пара вахтара хуьруьн ва райондин советрин депутатар, камаллу агъсакъаларни желбзава) ахтармишна, лазим къайдада гьал тавуна са дуьшуьшни тазвач.

Эхирдай алава хъийин, инсанрин законлу ихтиярар, общественный хатасузвал хуьнин, тахсиркарвилерин вилик пад кьунин четин ва жавабдар месэляяр чна кьилди - ваь, районда къайдаяр хуьдай вири органрин (прокуратурадин, суддин, ФСБ-дин, РВК-дин, райадминистрацияда АТК-дин, гьатта сергъятчийрин) къуватар тупламишуналди ва райондин кьиле авай ксарихъ галаз сих алакьада аваз гьалзава, санал кIвалахзава.

Са шумуд югъ идалай вилик Махачкъалада, Ленинан комсомолдин тIварунихъ галай багъда, Малум тушир аскердин Йикъаз талукъарнавай мярекат кьиле фена. Ана Дагъустан Республикада авай Росгвардиядин Управленидин, РД-дин кьенепатан крарин министерстводин, ганвай жаза кьилиз акъудунин рекъай Федеральный къуллугъдин Управленидин къуллугъчийри, ветеранри, студентри, школайра кIелзавай аялри, ТОКС-дин векилри иштиракна. Мярекатдин тешкилатчи Вирироссиядин «Волонтеры Победы» общественный гьерекатдин Дагъустандин региональный отделение тир.

РикIелай ракъурдач

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Митинг кIватI хъанвай ксарин, са декъикъада кисна акъвазуналди, Ватан хуьдайла, телеф хъайибурун экуь къаматар рикIел хкунилай башламишна.

Дагъустандин ветеранрин Советдин председател Магъарам Алижанова даявейра телеф хъайи игитрин къаматри инсанрин рикIера эбеди чка кьун герек тирдакай лагъана.

-120 агъзур дагъустанви Ватандин ЧIехи дяведиз фена, абурукай 90 агъзур касдиз элкьевена хайи ерийриз хтун къисмет хъанач. Гзафбур кьенин юкьзунни гел галачиз квахайбур яз ама. Ихътин к с а р и к а й

малуматар жагъурунал машгъул дестейрин кIвалахдин нетижад а гьар йисуз вишералди цийи тIварар эбеди яз рикIел хуьнин ктабда гьатзава. Ватандин

ЧIехи дяедин ветеранрин тIварци хъай за квахай бур жагъурзавайбуруз, токовчийриз, волонтерриз-баркаллу и кIваллахдал машгъул жезвай виридаз разивал къалурунин келимаяр лугъуьза. Сагърай куьн! РикIел хуьх, анжах жуван халкъдин, улкведин, республикадин (крайдин), Ватандин ЧIехи дяедин иштиракчийрин тарих чизвайла, чавай виликди физ, чун Гъалибвиллин ирсдарар яз гьисабиз жеда, - кьейдна М.Алижанова.

Росгвардиядин Управленидин начальникдин куьмекчи Константин Шияна митингдин важибувал кьейд авунихъ галаз сад хъиз, ветеранрин тIварцихъ чими келимаяр лагъана. Абурун игитвал садрани рикIелай алуд тийирдахъ, квахайбурун гел жагъурунин кIвалахар инлай къулухъни давам хъжедайдахъ инанмишвал къалурна.

Митингдал рахай Махачкъаладин Советский райондин администрациядин кьилин заместитель Заур Амралиева лагъана:

-Чна игитар садрани рикIелай ракъурдач. Абурун руьгъдиз чна гьурметзава, юкь агъузна, икрамзава. Лишанлу гьар са юкьуз чна абур, гьакIни дяедин майданра чанар гайибур, абурун игитвилер, кьегьалвилер рикIел хъизва...

Эхирдай Ленинкент посёлокдин 35-нумрадин гимназияда кIелзавай аялри Ватандин ЧIехи дяведа советрин халкъди къалурай игитвилериз, душмандин хура уьткъемвилелди акъвазуниз талукъарнавай ширир уstadвилелди кIелна.

Митинг Азадвал гъайи аскердин памятникдал цуьквер эцигуналди акъалтIна.

Виниз тир дережадин пешекар

Гъажи КЪАЗИЕВ

Уьмуьрдал зегьметди баркалла гъанвай ватангьлияр тимил авач. Гъажиев Рафикан хва Фазилни абурукай сад я.

- Математикадин тарсар гудай муаллим авачирла, закай Фазилан муаллим хъанай. Амма - яргьалди ваъ, са куьруь вахтунда. Фазилаз математикадай чирвилер гузвайди Хасавюрт районда твар-ван авай рагьметлу Гъажибабаев Эждер муаллим тир. Зи рикел алама, неинки районда, гьакI республикадин сергьятра аваз киле тухузвай вири олимпиадайра Фазила гьамиша 1-чкаяр кьадай. Ам зигьин авай, тарс гьасятда кьадай ученик тир, - лугьузва Дагъустандин лайихлу муаллим, Хасавюрт райондин РУО-дин математикадин муаллимрин ассоциациядин председатель Эскендаров Аслан муаллимди.

Гьеле школада келдай йисара аялри чпин рикле тайин са мурад-къаст твада, ам кьилиз акъудизни алахьда, четинвилерай экъечдай рекьерни жагьурда.

Фазила рикел хкизвайвал, гьеле школада келзавай йисара, кваллиз куьмек яз, хиперин нубатдиз фена, кузвай ракъиник ацукьайла, неинки Москвадиз келлиз финикай фикирзавай, гьакI ана кваллахни ий-идайда хь агъазвай. Кьегьал хчин мурадар кьилизни акъатна.

Фазил 1974-йисуз Хасавюрт райондин Къурушрин хуьре муаллим Рафик Фетуллаевичанни Таза Сурхаевнадин хизанда дуньядал атана. Ам гьеле школадиз тефенмаз, Рафик муаллим, таржумачи - дипломат яз, Африкадиз - Танзаниядиз - рекье тунай. Фазила гьана СССР-дин посольствода авай школада 1 ва 2 - классра келна. Анай хтайла, Къурушрин хуьруьн 2-нумрадин юкьван школада келунар давамар хъуьнуна. Ада вич зигьин авай, чешнелу, общественный уьмуьрда гуьгьуьллуказ иштиракдай ученик яз кьалурна. 1991-йисуз школа кьизилдин медалдади акъалтIарна. Ам Дагъустандин госуьдарстводин университетдин экономикадин факультетда цийиз ахъайнавай "Мировая экономика" отделенидик экечIна. Фазила имтигьанар вахкудай вахтунда комиссиядин членар вичин чирвилералдини алакьунралди гьейранарнай. Келдай йисарани ам виридаз чешне яз хъана.

1996-йисуз Фазила ДГУ яру диплом кьачуналди акъалтIарна. Гьа йисан зулухь адакай РФ-дин гьукуматдин патав гвай финансрин университетдин аспирант хъана. Гьанани Фазила вичин чирвилер тестикъарна. Пуд йисалай, 1999-йисуз, аспирантура агалкъунралди куьтягьна, "Управление валютными рисками в коммерческих банках и фирмах" темадай диссертация хвена, экономикадин илимрин кандидатвилдин дережа кьачуна.

Фазил Рафиковичан зегьметдин рехь 2002-йисалай гатIунна. 2017-йисалди ада РФ-дин гьукуматдин патав гвай финансрин университетда "Мировая экономика и международные финансовые отношения" ка-

федрадин доцент яз кваллахна. Гьа са вахтунда келна куьтягьзавай студентрин дипломрин кваллахрин руководител, кандидатвилдин диссертацияр хуьдайла, оппонент ва диссертацияр рецензияр гудай жавабдар кьуллугьчи хъана. 2010-йисалай "Международные финансы и банки" программайрай магистрдин дережа кьачун патал гьукуматдин имтигьанар кьабулдай комиссиядин членни я.

2003-йисалай Ф.Гъажиевал, тежрибалу финансист-банкир хъуниз килигна, "Газпромбанк", "Банк Москвы", "ВТБ", Лондондин штабквартирада авай Европейский банкуна ва маса банкара кваллахун ихтибарна. Адан алакьаяр кредитрихъни еке инвестициярихъ, экономикадин вири жуьрейрин хилерихъ - металлургия, нафтIадин газар, чар гьазурдай карханаяр, недай-хъвадай хилер, АПК, эцигунардай материалар, алишверишдин квалер, чил, карханаяр, энергетика - ва масабурухъ галаз алакьалу я.

Кваллахдин вахтунда Ф.Гъажиева Россиядин гьар са пипле вичералди гьар жуьредин проектар ахтармишна, цIудралди проектар пулдалди таъминарун тешкилна, вич кар алакьдай, банкарин кваллахдин сирер кьетIендаказ чидай пешекар тирди тестикъарна.

Фазил Рафикович 2018-йисан октябрдилай цийи кваллахал элячIнава. Ам Россиядин экспорт вилик тухунай маса гьукуматрихъ галаз проектар пулдалди таъминардай, инвесторрин проектар киле тухунай жавабдар руководител яз мукьвал-мукьвал неинки Россиядин, гьакIни Европада, Азиядин уьлквейриз командировкайриз рекье твазва. Адаз ингилис чIал дидед чIал хьиз чизва, гьикI хьи, адан буба, рагьметлу Рафик Фетуллаевич ингилис чIалан муаллим - вични Къурушрин хуьррай сад лагьайди тир. Мисалда лугьузвайвал, кьапуна авайди тIурунини кьачуда.

Фазил Рафиковича рикел хкизвайвал, рагьметлу бубадин мурад хикай дипломат хъун тир. СССР чукун себеб яз, а мурад кьилиз акъатнач. ЯтIани, лагьайтIа жеда хьи, Фазила вичин бубадин веси-мурад чилел вегьенач, ам дамахдивди кьилизни акъудна: адан кваллах экономикадин рекьий гьа международный дипломатиядихъ галаз алакьалу я. Фазил Рафиковича кьецепалу я.

тан уьлквейра Россиядин хейлин карханаяр вилик тухуниз гузвай фирму артухарнава.

Москвада жавабдар кьуллугьрал алатIани, гьана яшамиш жезватIани, Фазил Гъажиева хайи ватан, хуьр, жемят рикелай алудзавач. Ам халисан ватанперес, инсанперес, гзаф мергьяматлу кас яз чида.

2016-йисуз ада мергьяматлувилдин "Леки" фонд тешкилна, неинки хайи хуьр, гьакI Кьиблепатан Дагъустан патални мергьяматлувилдин гьерекатар киле тухуник вичин лайихлу пай кутазва. Цийи Къурушдал кардик квай спортдин секциярин кваллах вилик тухун патал датIана вичелай алакьдай куьмекар гузва.

Хайи хуьре, грекнин римлуьрин жуьреда кьуршахар кьунай 2016-йисуз Рио-де-Жанейрода киле фейи Олимпиададин бурьун-ждин призер Жавид Гьамзатован тIварунихъ яна, спортзал эцигзава лагьана хабар агакьайла, ам куьмекдин гьил яргьи авунин карда сифте жергейра хъайи кьурушвейрикой сад я. Фазил Рафиковича неинки вичин хуси такъатрихъ, гьакIни хайи хуьр госпрограммайрин сергьятра аваз абад авун патални чалишмишвалзава. Са кьве йис идалай вилик, адан алахьунар себеб яз, хуьруьн Якуб Эскендарован тIварунихъ галай 2-нумрадин мектебдин кьулухъ, гьукуматдин махсус программадин сергьятра аваз, кьезил атлетикадал машгьул жедай тадаракар эцигнай.

Ам "Къурушрин сес" газетдин амадагни я. Газетдин кваллах вилик тухун патал хъсан меслятар кьалурунихъ галаз санал ада гьар йисуз вичин патай 40 хуьруьндиз газетни кьхизва.

Лагьана кIанда, Фазил Гъажиева винидихъ тIвар кьунвай "Леки" фондуник квай кьегьал рухвайрихъ галаз санал Кьиблепатан Дагъустан жуьреба-жуьре рекьерай вилик тухун патал еке кваллах киле тухузва. Хайи чIал хуьн, жегьилар сагьлабур яз чIехи хъун, кесиб хизанриз куьмекдин гьил яргьи авун патал акцияр киле тухузва, мярекатар тешкилзава. Москвада чи ватангьлийри киле тухузвай милли мярекатрин тешкилатчийрикой ва абуруз кьаюмвал ийизвайбурукайни сад чи баркаллу хуьруьни я. И крар ада пишкешрихъни тарифрихъ цигел яз ваъ, рикIин сидкьидай, халкъ патал, Ватан патал ийизва.

Фазил Рафиковичанни адан уьмуьрдин юлдаш Камилла Хан-агьмедовнадин гьуьрметлу хизанда кьве велед - Мурад ва Милана - чIехи жезва. Абуруни чпин бадеди (Фазилан диде Таза Сурхаевнади) хайи чIалал, ватандал рикI алаз тербияламишзава. Таза бадедиз зулалай гаталди Москвада гьевчи хва Фазилан патав яшамиш хъун адетдин кардиз элкьвенва. Амма баркаллу рухваяр чIехи авунвай камаллу дигьегьидиз багьри ерийривай кьакъатнани кьарай кьезвач. Гьар йисуз гатухъай ам Махачкьаладиз чIехи хва Физулидин патав, гьакIни Цийи Къурушдал кьезва.

Къуй Фазил Рафиковичахъ гьиле кьунвай вири кваллахра агалкъунар хъурай.

Россиядин эцигунрин министерстводи 2019-йис патал регионра яшайишдин квалерин квадратный метрдин базардин юкьван кьимет махсус буйругьдалди тайинарнава.

Алуькьзавай йисан сифтегьан 6 варз патал квадратный метрдин кьимет 43 агьзурни 360 манатдиз барабар яз тайинарнава, им лагьайтIа, 2018-йисан 2-паюна авайдалай 607 манатдин виниз тир кьадар я.

Дагъустан патал са квадратный метрдин юкьван кьимет 29 агьзурни 955 манат яз тайинарнава. 2017-йисуз республикада и делил 27 агьзурни 110 манатдиз барабар тир. Гьа са вахтунда, федеральный идарада кьейдзавайвал, СКФО-да юзан тийизвай эменнидин (дараматрин) кьимет, уьлкведа виридалайни ужубурукай сад я.

Буйругьдалди тайинарнава

ЧИ МУХБИР

Виридалайни багьа яшайишдин квалер, гьелбетда, уьлкведин меркезда ава: Москвадин агьалиьриз са квадратный метр 91 агьзурни 670 манатдай акъваззава. Санкт-Петербургдин квалер кьвед лагьай чкадал ала - ина са квадратный метрдин кьимет 71 агьзурни 53 манатдиз барабар я.

Республикадин эцигунринни ЖКХ-дин министерстводин пресс-кьуллугьди баянар гайивал, яшайишдин квалерин са квадратный метрдин кьиметар яшайишдин квалер маса кьачун патал федеральный бюджетдай субсидияр чара ийизвай агьалиьриз гузвай куьмекдин пулуни кьадар тайинардайла ишлемишзава.

"Кьезилвилер авай агьалияр патал гьалар кьулайбур хьиз акъазва. Са квадратный метрдин кьимет виниз финихъ галаз алакьалу яз абуруз гузвай субсидиядин кьадарни хкажжезва, гьакьикъатда яшайишдин квалерин кьиметар агьуз аватун себеб яз, абурухъ квалер кьачунин жигьетдай авай мумкинвилер артух жезва", - малумарзава министерстводин пресс-кьуллугьди.

Са йисалай гьазур жеда

Махачкьаладин аэропортуна международный терминал эцигунин кваллахар алай йисан эхирдалди акъалтIарда, ишлемишиз лагьайтIа, терминал 2019-йисан эхирдиз вахкуда.

Аэропортуни пресс-кьуллугьди хабар гузвайвал, и вахт алуькьдалди цийи корпусда таможнядин ва пограничный Управленидин федеральный кьуллугьриз чка гуда.

"Эцигунрин кваллахар кьилдин карчи тир инвестордин такъатрин гьисабдай таммарзава. Терминал 2016-йисуз эцигиз башламишна, адан диб туькьурунин кваллахар кьилиз акъуднава. Санлай кьачурла, терминалдин майдан 8 агьзур квадратный метрдилай алатда, анай са сятда 190 кас ахъайиз жеда. Иниз кьезвавай ва инай хъфизвай пассажиррин кьуллугьда сад хьиз, са вахтунда акъвазиз жеда", - гьавурда твазва пресс-кьуллугьди.

Махачкьаладин аэропорт Дагъустанда авай сад я. Уьлкведин кьенепатан рейсер патал ина са сятда 200 пассажир, маса уьлквейриз физвай рейсер патал - са сятда 60 пассажир ахъайиз жезва. Алай вахтунда инай рейсер Москвадиз (йикъа 8-10 сеферда), Санкт-Петербургдаиз (йикъа садра), гьакIни Сургутдиз, Дондал алай Ростовдиз, Сочидиз, Минеральный Ятариз, Краснодардиз, гьакIни Кьазахстандин, Туьркиядин ва Арабрин Сад Хъанвай Эмиратрин шеьерриз таммарзава.

2017-йисан декабрдиз хабар гайивал, йисан вахтунда аэропортуни куьмекдалди санай масаниз фейи пассажиррин кьадар, адан тарихда сифте сеферда яз, 1 миллион касдив агакьнай.

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

И мукъвара Ахцегь муниципалитетда райондин Общественный палатадин председатель Али Исмаилован регьбервилик кваз и тешкилатдин гегьенш заседание кыле фена. Адан кваллахда районминистрациядин кылин заместитель Алмас Шуаева, УСЕЗ-дин (эцигунрин сад тир заказчидин управление) начальник Алихан Ибрагимов, школайрин директорри, общественный тешкилатрин ва чкадин СМИ-рин векилри иштиракна.

ва школяр ремонтунин кваллахар кыле физвай гьалдикай малумат гана.

Республикадин Минэкономразвитиядин "100 школа" конкурсда иштиракункиди Ахцегьрин 1-нумрадин школадин дарамат гуьнгуниз жхун патал гьукуматди 2 млн. манат ва Кьурукаларин СОШ-диз 1 млн.500 агъзур манат пул чара авунва. Алай вахтунда анра ремонтрин кваллахар бегьем жезва, - лагьана ада.

- Чина спортзал ремонтзава, са кьадар классра полар, пенжерар дегишарнава, электропроводка цийи хъувунва...

конкурсда иштиракун патал чна спонсор жагьурнава ва лазим тир чарар-царар гьазурзава", - лагьана ада.

Райадминистрациядин кылин заместитель Алмас Шуаеван рахунрай малум хъайивал, алай вахтунда Дагьустанда 1461 школа ава. Анра 400 000-дав агакьна аялри келзава. Санлай 274 агъзур аялди келзавай 546 школади бинедилай ремонт истемиззава. Гьукуматдихь цийибур эцигдай ва авайбур гуьнгуниз хкидай та-кьатар тахьуниз килигна, РД-дин Кыл Владимир Васильева рес-

Гуьнгуниз хкизва

Веревердзавай кылин месэла РД-дин регьбер Владимир Васильева кыл кутуналди кьабулнавай "100 школа" проект районда уьмуьрдиз куьчуьрмишзавай гьал ахтармишун тир.

- Мурад-метлеб иллаки хуьруьн чкадин школайра муаллимриз агалкьунралди кваллахдай ва аялриз дурумлу чирвилерни тербия кьачудай кьулай шартлар яратмишун тир и надир программа Ахцегь райондани активниказ кардик акатун тебрикуниз лайихлу я. Гьелбетда, и программа райондин кыл Осман Абдулкеримован ва баркаллу карчиар-меценатар тир "Куджа" СПК-дин председатель Наира Палчаевадинни (ада Ахцегьрин 1-нумрадин школа ремонтниз кумекзава) "Кристалл-Сити" ООО карханадин гендиректор Ибрагим Мегьамедгьусейинован ватанпересвални жумартвал себеб яз кардик ква, - кьейдна совещание ачухай Али Исмаилова. Гуьгьуьнлай рахай УСЕЗ-дин начальник Алихан Ибрагимо-

Райадминистрацияди цийи 200 стол ва 400 стул кьачунва. Классра чимивал таъминарун патал 21 тонн кьванцин цивин хканва, гьа са вахтунда чимдай кьурулуш тлебии газдик кутунин кваллахар давамарзава. 1-январдилай школа тлебии газдалди чимдайвал я, - малумарна Ахцегьрин 1-нумрадин школадин завуч Шарваф Миспагьова.

Кьурукаларин СОШ-дин директор Эдуард Магьмудова кьейд авурвал, и школадани цийи полар язава, аялриз тлуьн гудай чка туькьурзава. Вири кваллахарни, гьелбетда, Ахцегьрин школада хьиз, тарсариз кьецди тагана тамамарзава.

Совещанидал рахай Ахцегьрин ООШ-дин директор Майрам Рамазановади 2019-йисан гьа ихьтин программадик чпин школани кутун тлалабна. "Зурба алим ва арифдар Ахцегь Мирзе Алидин медресадикай 1928-йисуз туькьур хъувунвай чи школадин дараматди (1710 кв. метр, 230 аялди келзава) алай вахтунда девирдин истемизшунриз ерли жаваб гузвач. Кьведай йисуз республикадин школайрин

публикадин "100 школа" программа кьабулнава. Конкурсади акьатай гьар са школадиз тахминан 2 млн. манат пул - республикадин, 5% - чкадин бюджетрай ва эцигунриз акьатзавай пулуни са пайни спонсорди гузва. Ахцегь районда типовой анжах кьуд школа ава: Ахцегьрин 1 ва 2-нумрайринбур, Кьакарин ва Хуьруьгрин школайр. Ци республикади и программади 100-дан чкадал 117 школа гуьнгуниз хкизва. Акьалтлай важиблуди тир и месэладал гуьзчивалун патал гьар жуьма юьзуз РД-дин образованидин илимдин министр Уммупазил Омаровадин регьбервилик кваз видеосовещанияр тешкилзава. Кьведай йисуз и программадик 100 ваь, 150 школа кутадайвал я. Гьелбетда, и месэлада чун мадни активламыш хьана кланда. Гьар са хуьре агьвал квай ватанперес, жумарт спонсорар ава. Куьмекиз абур гьазур я. Абурун мумкинвилер ишлемишун - им чи хуьрерин школяр гуьнгуниз хкидай хьсан мумкинвал я.

Пуд проектдиз чара ийида

РД-дин образованидин ва илимдин министрстводи хабар гузвайвал, республикади образованидин хиле уьмуьрдиз куьчуьрмишзавай федеральный 3 проект кылиз акьудун патал республикадиз саки 300 миллион манатдин кьадарда аваз субсидияр чара ийида.

Субсидияр чара ийизвайдакай РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель- РД-дин образованидин ва илимдин министр Уммупазил Омаровади РФ-дин просвещенидин министерствода Дагьустан Республикада милли "Образование" проект кылиз акьудунин концепция хуьзвай вахтунда хабар хьана.

Концепциядиз РФ-дин просвещенидин министрстводин патав гвай образование вилик тухун

нин цийи жуьрейрин Фондунин пешекаррикай ибарат комиссияди кьимет гузвай.

Ик, "Цифровая образовательная среда" проектдин сергьятра аваз республикади аялар патал "IT-cube" центр пайда жеда. "Алай аямдин школа" твар ганвай маса проектди хуьрерин школайрин материалринни технический мумкинвилер артурхардай ва "Технология", "ОБЖ", "Информатика" тарсара ишлемишзавай образованидин программар цийи хьийидай рекьер ачухда.

"Гьар са аялдин агалкьун" твар ганвай пуд лагьай проектдин бинеда регионда аялриз алава образование гунал машгьул жедай модельный центр ачухун ава.

Кьайдаяр чирзава

Республикадин умуми образованидин 24 ида-рада рекьера гьерекаат авунин кьайдаяр чирдай ва и жигьетдай вердишвилер кьачудай махсус комплексар тайинарнава, хабар гузва РД-дин образованидин ва илимдин министрстводин сайтди.

Ана кьейднавайвал, авто-комплексар шегьердин рекьерин сетар - светофорар, шегьерин чилерал члугунвай царар, рекьерин лишанар тамамаказ тикрарзавай майданар я.

Ихьтин майданар арадал гьанвай школайра танишардай ва гьавурда твадай мярекатар кыле фена. Стенд-тренажердин куьмекдалди алава образованидин муаллими рекьерал адет яз жезвай дуьшуьшар арадал гьизва, мектебда келзавай аялри лагьайтла, масадан куьмек гала-

чиз лазим кьарар кьабулзава ва хатасуз маршрут жагьурзава.

Авто-комплексар министрстводи государстводин "РД-да 2015-2020-йисара общественный кьайда таъминарун ва тахсиркарвилериз аксивал авун" программадик акатзавай "2015-2020-йисара рекьера гьерекаатдин хатасузвал артурхарун" подпрограммадин сергьятра аваз кьачунва.

Программадин сергьятра аваз гьакни аялриз ва жаванриз рекьерани транспортда хасаратвилер хьунин вилик пад кьунин кваллахни тухузва. Школайра муаллимриз куьмек яз методикадин материалар гьазурнава, аялрин бахчади и месэладиз талуьк яз пилер туькьурнава, диде-бубайрихь галаз гьавурда твадай гуьруьшар тухузва ва ик мад-

Чехи бахт я

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

Алай йисуз муаллимрин йикъан вилик Хив райондин Цналрин хуьруьн юкьван школада еке межлис хьанай. Суварин мярекатдиз вири муаллимар, аялар, абурун диде-бубайр кватл хьанвай. Абуру Муаллимрин югь ва 56 йисуз гьа и школада аялриз дерин чирвилер ва дуьзгун тербия гайи, жемьтдиз сейли муаллим, вичин хушуналди школада кваллахдилай элячйнавай Рамазанов Абдулашим Саидович ял ягьиз рекье тун кьейдзавай.

РД-дин лайихлу муаллим, РФ-дин умуми образованидин гьурметлу работник, зегьметдин ветеран Рамазанов Абдулашиман уьмуьрдин рекьикай и школада саки 30 йисалай виниз муаллим, школадин завуч, директор яз кваллахай тарихчи - обществовед, и царарин автор Велибегов Рамазана суьгьбетна.

- Абдулашим муаллим куьрпе аял яз, дяведин четин йисара диде-бубадикай магьрум хьана, чехи диде-баде Гьалимата уьмуьрдин шегьредал акьудна. Ада хуьре ирид йисан школа, Хивдин школа-интернатда 10-класс ва ДГУ-дин филфак агалкьунралди куьтягьна.

Абдулашим муаллимдин зегьметдин книжкада авайди анжах са кьхин я: 1962-йисан 1-сентябрдилай 2018-йисан 1-сентябрдалди 56 йисан вахтунда хайи хуьруьн школада аялриз-акьалтзавай несилдиз дерин чирвилер ва мягькем тербия гана.

Ада тербия ва чирвилер гайи вишералди аялрикай муаллимарни духтурар, алимарни инженерар, спортсменарни устларар, маса кеспийрин иесияр хьанва.

Абдулашим Саидович аялрал ва вичин кеспидал рикл алай вафалу пешекар тирди мадни а карди тестикьарзава хьи, ада районда сифте яз хайи дидед члал ва литература дериндай чирунин месэлаяр школадин, райондин администрациядин образованидин отделдин, вилик са шумудра гьана. Муаллим - методист яз, ада Цналрин юкьван школада 1970-йисалай дидед члаланни литературадин лап хьсан кабинет тешкилна. Дидед члалал яратмишдай аялрин "Чубарукар" твар алай кружокни арадал гьана. Райондин, республикадин газетриз "Аялрин сирлу аламдай" рубрикадик кваз абуру теснифай шириар, гьикаяяр макъалаяр акьудиз, аялрин гьевес хкажиз хьана.

Ам хуьруьн юкьван школадин ва райондин дидед члаланни литературадин муаллимрин методсекциядин руководител ва школайра муаллимрин кваллах ахтармишдай штатдик квачир инспекторни тир.

Абдулашим муаллимди вичин веледар ва тарс гузвай аялар дидед члалал ва литературадал рикл алаз тербияламышна, абуру школадин, райондин, республикадин олимпиадайра сад лагьай чкаяр кваз хьана. Олимпиадайра агалкьунралди иштиракдай 8 кас имтигьанар авачиз ДГУ-дин филологиядин факультетдиз кьабулна. Абуру вузун агалкьунралди куьтягьна, хуьре ва маса чкайра урус, лезги члаларин ва литературайрин муаллимар яз кваллахзава.

ДГУ-дин филфак акьалтларна, чпин пешедай кваллахзавай муаллимири - вахар тир Фариди ва Мадина Идрисоври ингье вуч лугьузватла:

- ДГУ-дин профессор Гьажи Гашарова чи муаллимдин тариф авурла, чун цавук хклунай. Алимди Абдулашим муаллимдиз, адан рухвайриз ва чаз чирвилер гайиди я. Профессорди ам «хци дергесдив» гекьигнай...

Ветеринариядин илимрин доктор Нурдин Будулева вичиз тарс гайи муаллимдин тариф гилани ийизма.

Рикел гьил эцигна, за лугьузва: Абдулашим муаллим хьтинбур хуьре хьун, хайи школада аялриз чирвилер, тербия гун цналвийрин чехи бахт я. Ада гайи тарсар, насыгьатар зи рикелай садрани алатдач.

Ада школада кваллахзавай вахтунда жемьтдихь галаз сих алакьада аваз, хуьруьн ва школадин парторганизациядин секретарь, профорганизациядин председатель яз, общественный кваллахар вини дережада аваз кыле тухвана.

Райондин, республикадин газетризни журналриз А.Рамазанова вишелей виниз илимдинни тербиядин, экономикадинни яшайишдин месэлайриз талуьк макъалаяр кьхьена.

Адакай райондин «Октябрдин экв» ва республикадин «Коммунист» ("Лезги газет") газетрин штатдик квачир мухбир хьана.

Бажарагьлу муаллимдикай ва адан кваллахдин тежрибадикай пешекар журналистри газетрин чинриз макъалаяр акьудна.

За лагьайтла, Абдулашим муаллимдиз шиир теснифнава:

*Аялзамаз четинвилер акуна,
Назик беден азиятрик хьанай ви.
Малаик хьиз са, бадедин гьил кьуна,
Сифте камар шегьере рекьел гьанай ви.*

*Кел авуна, квачел-кылеп алачиз,
Дарискьалда лап четин тир йисара.
Яваш-яваш гьам-хажалат алудиз,
Илимд рекьел элячйна вун ашкара.*

*Хьяна на мергьяматлу четин рехь
Чи аялриз дерин илим чирунин.
Хабар гана, риклера на туна экв,
Гьар са касдин, хайи хуьруьн - Цналрин.*

Майил Эфендиеван — 70 йис

Писни хъсан акваз жен чун...

Мердали ЖАЛИЛОВ

Ялцугъви Майил Насруллаевич Эфендиеван твар чи газет келзавайбуруз фадлай таниш я. Хейлин хъсан макъалаяр, очеркар, риклел хунар кхьинихъ галаз санал ада шииратдин эсерарни яратмишзава. Ам Ахцегъ райондин Ялцугърин хуьре шаир Насруллагъ Нуридин (Эфендиеван) хизанда дидедиз хъана. Шаирвилинев ада аял йисарилай агакна, гьикл хь, лезгийрин советрин литературадин класикрикай сад тир Н.Нуриди аялар патал хейлин эсерар кхъена, абур мектебда амаз хуралай чирзава. Майил Эфендиеван сад лагъай шиир "Хайи хуьр" 1973-йисуз "Коммунист" газетда чапна. Адалай инихъ ада «Лезги газетдихъ» галаз гъам журналиствилин, гъам амадагвиллин сих алакъяр хуьзва. И кар сеbeb яз ам РФ-дин журналистрин Союздизни къабулна.

Вичин асул пешедин жигъетдай ам инженер - техник я. Махачкъаладин механический техникум кутьягъна, шегъердин жуьреба-жуьре карханайра, хейлин йисара къанункъайда хуьнин, цаяр къуниз акси къурулушра, ахпа Дагтелерадиокомитетда кваллахна. Гилани ам "Дагтелеком" ОАО-дин къуллугъчи я. Шаир яз, М.Эфендиеван къелемдикай "Гез алуькяй гатфар", "Шехьмир, цифер", "Ким хуьрезва" ктабар хкатна. Абуруз дуьньядин гъалариз къимет гуьнин, инсанрин пехирар винел акъудунин, хъсан крарин тариф авунин гьиссер хас я.

Лап хъсан кар ада вичин улубайрин — Ялцугъ Эминан, Нури-Эфендидин, Н.Нуридин ирс кватл хъувунихъ ва майдандиз акъудунихъ галаз алакъалу я. Ик, адан кумекдалди Ялцугъ Эминан "Ша, Дилбер!", Н.Нуридин "Шехьмир, зи руьгъ" ктабар келдайбурув ахгакна. Алай вахтунда шаир ва журналист вичин ва багърийрин цийи ктабар майдандиз акъудунин къайгуйрик ква.

И йикъара ада вичин 70 йисан юбилей къейдзава. Чна Майилаз агакнавай дережаяр риклин сидкъидай мубаракзава:
*Зайиф жемир, мадни хци
Ая жуван къелем, дуст.
Ви эсерра хуьрез хуьрай
Вири лезги алам, дуст!*

Майил ЭФЕНДИЕВ

Лугъуда хь, кланзаватла
Ислягъвал,
Дяведиз жен гъазур,
Герек хъунни душманар
Ийирвал зурзур.
Дидеяр, чаз хух рухваяр,
Гъиле къадай тур.
Хкаж жедай туьнт балкларал,
Веьена хьиз хур.

Гъар чкадал, зи лезги хва,
Виклегъвал къалур.
Жуван багъри Ватандал,
Акълалтдайвал нур.

Вафалувал Ватандиз
Къазватла хиве,
Гъа члавуз ваз лугъуз жеда
Давудан неве.

Дуьньядин гъал

Секинзавач дуьньядин гъал,
Ина-ана дяве ава.
Дуст улкъеяр, чалай яргъал,
Дяведин ца, клева ава.

Ялавдик ква эвел-невел,
Гъам Сирия, гъакни Ливан.
Хайи чил таз, катзава эл,
Эркек-диши, жегил-жаван.

Къуншидикай! секин туш рикл,
Ийиз авай сенгер мягкем.
Хъун герек я чи Ватандихъ
Гъар камуна лекьер уьткъем.

Мурад я зи, ажеб жедай,
Аслу тиртла анжах залай.
Дуьньядавай яракъар за
Терг ийидай вири санлай.

Гъар гуьлледин чкадал чаз
Цадай хь кьюьл, къизилгуьллер.
Ислягъвиллин пайдахдик кваз
Шад жедайвал вири эллер.

Куьрпеярни чехи жедай,
Кланик даим вили цавун.
Ара-ара анжах шехъдай,
Це лугъуз чаз фуни-къафун.

Заз амайди я эвер гун:
Дявекарар, акъваз! Акъваз!
Шаир Майил, за квез лугъун,
Дертлу жезва, и гъал акваз.

1 Къунши — инал Украина. 2017

Вучиз?

Авчини рекъида, балугъчини,
Фялени рекъида, къуллугъчини,
Лукни рекъида, дуст, буйругъчини.
Са сурара вучиз фаракъатдатла,
Хъайи уьмуьрда шулугъчини?..

* * *
"Сифте фагъума, ахпани кар яхъ",
Шаклу жемир, гафар я, дуст, гъахъ.

* * *
Хъел ава заз, вакай,
Сукрада авай шараб!
Шумуд касдин квал
Чурнатла на яраб?..

* * *
Къуьр тама ама. Гъелелиг, къунши,
Эцигмир къажгъан, къени ийиз къул.
Гъуьрчехъан я вун, заз чида, наши,
Гъакни чида заз тфенгдинни тлул.

* * *
Зунжур къатлиз, ав ягъайтан
гъайванди,
Кици элуькъда, рехъ давамда
карванди.

* * *
Иесисуз я, Ватан, ви чил,
Вак тепедал экъечинава.
Зид я лугъуз и майданар,
Жугъун ягъиз эгечинава.

* * *
Накъан зи дуст, сур атлана, чилик ква,
Адан къамат, гъа накъ хьиз,
зи вилик ква.

* * *
Им дуьнья я, дуст кас,
лаш хъана физвай,
Садаз гзаф, садаз тлимил яш хъана
физвай.
Садан квалле суфра тамам
къелечл яз,
Садан вилик дадлу хуьрек,
аш хъана физвай.

* * *
Тарифмир зи, хкажмир заз
гуьмбетар.
Са тлалабун: мийир, дад я,
зи рикл тлар.
Инсан я зун, инаг туна хъфидай,
Бес я гъам заз — риклел хкиз,
къун зи твар.

* * *
Сифте къил жагъура, ахпа - бармак,
Базардиз физ тади акатмир вак.

Дустуниз

И дуьньядай, авачир гъахъ,
Хъфидида чун, зи дуст, са къуз.
Шехъдайбурни кими жеч чахъ,
Заз чиз, чи дуст гъайиф лугъуз.
Сурани гъич динж тахъуй чун,
Къаз аватла са кар ферсуз.

Лугъун за ваз эвел — невел,
Фитнедивай яргъа жен чун.
Инсанвилинев михъи рекъел
Дуьз ксар яз алаз жен чун
Вилер аваз буьркюь тежен,
Писни хъсан акваз жен чун.

Клан ятла эгер рикл тахъун тлар,
Къиле тухун ша и шартлар.
Эхиратда чка хъуй чаз,
Кулававич гунагърин пар.
Алемдини къадайвал хъуй
Хъфейлани пак яз чи твар.

01.02.2017

Хтун мурад я

Зи кайвани, я зи Наргиз,
Уьмуьрдин безек.
Им са варз я вун галачиз,
Тек хъана къуьзек.
Яшар хъанва, чун сад-садаз
Жедай лап герек.

Сабурулувал, секин жедач инкар,
Хъанва зи зайиф.
Вун галачиз физвай йикъар
Жез тамам гъайиф,
Кума жед зи уьмуьрдикай
Анжах тек са йиф.

"Тек тар тахъуй тама ялгъуз" -
Ванзава мисалди.
Вун — хуьре, зун — ина, тлавус,
Хуьрай мусалди?
Эверайтла, вуч ийин заз
Залум ажалди?

Туна гъилевай кеспи, вун
Хтун мурад я.
Ик, яргъалди субай хъун
Зурба инад я.

* * *
Низ чида ви гъал гъикл жедатла
ана,

Хъфей члавуз, дуст,
дуьньядай фана.
Гъайиф хь, авач терез
алцумдай,
Гъикъван гунагъриз рехъ
ганатла вуна.

* * *
Дагъдизни далу герек
я чарасуз,
Иллаки и девирда вафасуз...

Етим Эмин

Лацу цларал,
Чулавал хъиз,
Шииррай вуна
Ацурдай михъиз.

Кхъенатлани на,
Талгъуз я югъ-йиф,
Клан хъанач хь ваз
Авун ви тариф.

Сагъламвили ваз
Ганачтлани чин,
Гъисабнай на ам
Къисмет яз на ви.

Къуллугънай на яз
Пуд хуьруьн къази.
Гъар са бенде — кас,
Тир валай рази...

Рамазан Каитован — 80 йис

Мерд Али

Рамазан Каитов чи газетдихъ галаз яргъал йисара сих алакъяр хвейи ксарикай сад тир. Вич пешедин рекъий медик (Дагъустандин медучилище акълалтарна),

гуьгъуьнлай Самурдин тамарин майишатдин агроном яз (Дагъустандин госуларстводин хуьруьн майишатдин институт акълалтарна), ада шииратдиз ва халкъдин фольклордиз еке фикир гузвай, вичини кхъизвай.

Адан алахъунар себеб яз, чав "Клару" суварин хейлин манияр, Етим Эминан, Стлал Сулейманан, маса авторрин гъилин хатларин дафтарра гъатнавай шиирар, маса малуматар ахгакна. Вичин эсеррикай ибарат «Зи Куьре» (2004-йис) ктаб чи несилрив гума.

Шаир — духтур, агроном 2015-йисан сентябрдиз рагъметдиз фена. Ирс, шиирар чав гума. Агъадихъ чна Рамазан Каитован печатдиз садрани акъат тавур шириккай гузва. И кардалди чна адан багърийриз, хуьруьнвийриз, вич фаракъатнавай Самур хуьруьн агъалийриз шаирдин 80 йисан юбилей мубаракзава, вичини риклел хкизва.

Инсанвал вине къурди

Кичлез, регъуьз, гъахъ кис хъанва
далдадихъ,
Гъахъсузвални къекъевезава
багънадихъ.

Инсанвал - им инсанвилинев къеле я,
Инсансузвал - ам фитнедин
гуьлле я.

Ахъа багъдиз къведа вири,
мал-къара,
Саламатвал кланда - тамир а ара.

Девлет гвайдан нефс генани
я пехъи.
Вахтсуз бере жеда адан къил рехи.

Виш гъайван нехирда хуьн
четин туш,
Шеври са паб квалле хуьз хуьн
мумкин туш.

Ягъсуз папа, чинал хуььрез,
къалурда,
Хамун къене итим, жив хъиз,
цурурда.

Нисиналди татай намус бегъердиз
Нисинилай элкъеведачни
зегъердиз...

Вак вилик ква, вилералди аквазва,
Са ферсузди адан геле къекъевезава.

Тебиатди гъардаз ганва са абур,
Акунамаз рикле гъатдай дуьз сабуру.

Поззия емиш гъидай са багъ я,
Метлеб - дерин, къакъанвиллиз
са дагъ я.

Гъикъван вахт я ви дердини на
зун куз,
Барут хъана муьгъуьббатдин
вегъей цлуз.

Намус квахъна, шеври тахъуй
дишегъли,
Хуьруьурда, пагъ, вичел хуьр,
квал - гъа вири.

Гъиз тахъайла ферлу са кар арадал,
Тийижирвал вегъемир на чарадал.

Эгер харчи авуртла зи лезги члал,
Амуькъда чун амачиз чи
гуьзгуь члал.

Авачиртла пехил риклер дуьньяда
Уьмуьр жедай экуь, даим цуькведа.

Дердер жува ваь, дердери жув
незва,
Хъсанни пис вири гъанай аквазва.

Такваз хуьрай

Гъар са югъ мел, мехъер хъана,
Сагъ чанар, шад риклер хъана,
Дуьнья ислягъ, хуш хъвер хъана,
Шад гуьгъуьлар акваз хуьрай.

Чан-чан лугъуз, чан къачудай,
Итим текъей къан къачудай,
Виш кицлелай ван къачудай,
Фитнечияр такваз хуьрай.

Яз тарашчи, вич пир къадай,
Гъахъ инсанни есир къадай.
Вичихъ ялдай терс клир къадай,
Ришветбазрин гъил хаз хуьрай.

Булда лугъуз ризки, як, члем,
Къуна чуьллер, текъведай тлем,
Никле аваз къалгъанрин дем,
Терс карчияр такваз хуьрай.

Са гунагъни квачир гъич пис,
Къирмишиз эл, чанда тваз гъис,
Дуьнья ислягъ жедайвал кис,
Террористриз тлал гваз хуьрай.

Халкъдин чина жез аксина,
Тахъуй ният гваз терсина,
Чуру къилих таз версина,
Инсанвилелд рахаз хуьрай.

Дуьнья

Гайибуруз гана вуна,
Кайибурни кана вуна,
Килигайла, вун я фана,
Са вад йикъан мугъман дуьнья.

Гъевечи-чехи ваз чизамач,
Вагътедайни вун физамач,
Намуьсдин гад на гуьзамач,
Ягъсузрив гвай са кван, дуьнья.

Садбур туна на фаражда,
Садбур туна на тарашда,
Садбур туна на кармашда,
Вакай чун гъикл рахан, дуьнья.

Варлудав хупл девлет гва ви,
Кесибдив буш хелвет гва ви,
Кефчидив шад суьгъбет гва ви,
Гъахъ инсандиз душман, дуьнья.

Къуд цларар

Инсан ава даим мецел
Шириин суьгъбет цуьквер алай,
Инсан ава риклин къене,
Агъудин тлур-зегъер авай.

Аквамир, дуст, гъилевай лаш,
Къвакъвад валан цацар алаз,
Гагъ-гагъ вуна лугъуда аш,
Вилик квайди чул - халпа яз.

Иеси къей члуру буьвел,
На зи рикле тлал туна хь,
Ивидал на гъана зи вел,
Вилерани шел туна хь.

Бязибуру, буьвелди хъиз,
Тлал яда лап гъа ви къилиз,
Винелай вич къалуз михъиз,
Алахъда ви рикле гъахъиз.

Дин Гелхена - межлис

Сеифудин ШАГЪПАЗОВ

Къурагъ райондин Гелхенрин хуьре мусурман календарда къетленди тир Мугъаммад пайгамбар (ﷺ) хайи Рабиуль-авваль вацраз талукъарнавай межлис кыле фена.

Мярекатда Къурагъ райондин имам Магъди Апаева, РД-дин Муфтиятдин чирвилерин отделдин Къурагъ районда авай векил Рамазан Бугаева, хуьруьн администрациядин кыл Умалат Гъайдарова иштиракна.

Межлис Гелхенрин хуьруьн мискиндин имам Ма-наф Ибеева ачухна ва кыле тухвана. Сифте гаф Магъди Апаева лагъана.

Райондин имамди пак вацран важиблубликай, Пайгамбардин (ﷺ) тарихдикай, мусурманриз чешне хун чарасуз тир адан уьтквем къилихрикай суьгбетна. Ада къейд авурвал, гъар са касди Пайгамбардин (ﷺ) чи патай авай гъурмет, кланивал са къенин мярекатдалди акъалтарна кландач. Ам гъа-

миша рикле хъана кланзавайди, адаз авай кланивал неинки са ихтилатралди, гъакӀ дуьз къилихралдини къени кралалди къалурна кландайкай лагъана. Мадни имамди Пайгамбардин (ﷺ) тешпигъ яз адан хъсан ерияра - рахунрин ва рафтарвилин хъуьтуьвал, четин вахтунда сабурувал, имандал кӀеви хун, риклера авай ажугъ акъудун, мецин харчивал, векъивал тавун, инсанриз гъамиша чешне хунин игътияж авайди къейдна.

"Гъар са карда, гъерекатда Пайгамбардин (ﷺ) къилихар, ада вич тухвай тегъер чешне хъайитӀа, чун чешнелу уьмметдиз элкъведа. Мугъаммадан (ﷺ) мурадни гъам тир. Къуй и карда чаз Аллагъдикай кумек хъурай", - алава хъуьнуна М.Апаева.

Адалай гъуьгъуьни рахай Рамазан Бугаева вири патарихъай чирвилер къачун ва Пайгамбардин (ﷺ) къилихар вине кун инсанри чеб тухунин, хуьре-кӀвале, районда, республикада, вири санлай уьлкведа ислягъвал хъунин замин тирди лагъана.

Чи ватанэгълияр — гъар сана Тарихчи алим

Сулейман-Стальский райондин агъалийрин арадай тӀвар-ван авай алимар, духтурар, шаирар, камалэгълияр гзаф акъатнава. Хъягъай пешедин рекъяй чпихъ зурба алакьунар авай чи гзаф ватанэгълийриз гъурбатдиз акъатун къисмет хъанва. Ахътинбурукай сад тӀвар-ван авай алим **Велихан Салманханович МИРЗЕХАНОВ** я. Ам тарихдин илимрин доктор, Москвада авай РГГУ-дин къецепатан уьлквейрин кафедрадин ва М.В.Ломоносован тӀварунихъ галай МГУ-дин глобальный процессрин факультетдин профессор, Москвада РФ-дин РАН-дин вири умуми тарихдин институтдин илимдин кылин къуллугъчи я.

Велихан Мирзеханов 1962-йисан 10-декабрдиз Сулейман-Стальский райондин Ичинрин хуьре дидедиз хъана. Цийи Макъарин мектеб куьтягъайдалай къуллукъ Саратовдин гъукуматдин Н.Г.Чернышевскийдин тӀварунихъ галай университетдик экечӀна, 1984-йисуз анаг акъалтарна. Вичин уьмуьр тарихдихъ галаз алакьалу авур пешекарди 1988-йисуз аспирантура куьтягъна, тарихдин илимрин кандидатвилдин дережа къачун патал диссертация агалкъунралди хвена. Велихан Салманханович 1994-1998-йисара Франциядин, Испаниядин шегъерра илимдин рекъяй тежриба кватӀунин курсара хъана. 1995-1997-йисара Европада социальный илимрин союздин программадин координаторвал авуна.

В.Мирзеханова гзаф йисара вичи клелай Саратовдин университетдин тарихдин факультетдин декан яз клвалахна. Лезги алим "Экономикадин кылин шко-

ла" милли ахтармишунрин университетдин вилик-кылик квай пешекар я.

2001-йисуз "Интеллектуалы, власть и общество в Черной Африке: на материалах франкоязычных стран региона в последней трети XX века" темадай тарихдин илимрин докторвилдин диссертация хвена. Къве йисалай ада профессорвилдин тӀвар къачуна.

2001-2010-йисара Велихан Мирзеханова Саратовский общественный илимрин Межрегиональный институтдин илимдин директор яз клвалахна.

Тарихчи алим РАН-дин ИВИ-дин (Институт всеобщей истории) XIX асир чирдай центрадин руководителни я. 2016-йисуз са куьруь вахтунда ада РАН-дин общественный илимрин рекъяй илимдин информациядин институтдин директордин везифаярни вахтуналди тамамарна.

Тарихдин илимдин рекъяй зурба чирвилер авай ватанэгъли 2017-йисалай РАН-дин ИНИОН-дин "Россия ва алай девирдин дуьнья" журналдин кылин редактор я. Алимди цӀудралди илимдин клвалахар кхъенва.

Къуй Велихан Салманханович мадни чӀехи агалкъунрин иеси хъурай!

"Лезги газетдин" алатай нумрада "Чи ватанэгълияр — гъар сана" рубрикадик кваз ери-бине Сулейман-Стальский райондин Курхуьряй тир **Саламудин Жаруфович Рустамовакай** суьгбетнавай. Макъала газетдиз акъатайдалай къуллукъ редакциядиз хабар хъайивал, Саламудин Рустамов рагъметдиз фенвай кас я. Макъала чапдиз гъазурай мухбир Куругъли Ферзалиеваз и кардикай хабар авачир.

Къейд ийин хъи, газет клелзавайбурукай гзафбуру интернетдикай менфят къачун тийизвайди фикирда къуна, чна "Чи ватанэгълияр — гъар сана" рубрикадик кваз интернетда авай малуматрал бинеламиш хъана, республикадилай къецепата яшамин жезвай лезгийрикай макъалаяр гузва. КӀелзавайбуруни и кар хушдиз къабулзава, рубрика акъвазар тавун, гележегдани давамарун тӀалабзава. ИкӀ тирди абуру кхъизвай чарарай, ийизвай зенгерай якӀин жезва. С.Рустамов рагъметдиз фенвайдакай интернетда са хабарни авачир. Чна Саламудин Рустамован хизанривай, мукъва-къилийривай багъишламишун тӀалабзава. Редакциядиз гъакӀни хабар хъайивал, мукъвара адан стхани рагъметдиз фена. Къуй абуруз рагъмет хъурай, багърийрин риклериз сабурур гурай.

Къез чидани?

Виридалайни еке 10 къуш

1. **Деве-къуш.** Садазни сир туш, къушарикай дуьньяда виридалайни екеди деве-къуш (страус) я. Адан къакъанвал 2,7 метрдив, заланвал 150 килограммдив агакъун мумкин я. Цавай лув гуз алакьадатӀани, деве-къуш лап йигиндиз катда. Са сятда адавай 70 километрдив чукуриз жеда.

2. **Казуар.** Екевилел гъалтайла, казуар къвед лагъай чкадал ала. Австралияда ва адан къваларив гъай островрин тамара и къуш виридалайни екеди я. Саки къве метрдин къакъанвал ва 60 килограммдин заланвал жедай ам лув гун тийидайбурукай я.

3. **Пингвин.** И къушра це йигиндиз сирнавда. Пингвиндин къакъанвал 130 сантиметр ва заланвал 45 килограмм къван хун мумкин я. Адет яз, пингвинар Антарктидадин муркларин юкъва яшамин жеда. Абуру цин кланик 15 декъикада дурум гуда.

4. **Альбатрос.** Лув гудай къушарикай виридалайни еке лувар (3,7 метр къван) альбатросдихъ ава. Им гъуьлуьн чӀехи къуш я.

5. **Къуьг.** Дуьньядал алай лап гуьрчег къушарикай сад къуьг (лебедей) я. Екевилел гъалтайла, ам вад лагъай чкадал ала.

6. **Бурма пеликан.** Пеликан яргъи клуф ва туьтуьхдик чанта квай, це сирнавдайбурукай чӀехи къуш я. Яргъи клуфун кумекдалди адавай цъай, са четинвални авачиз, балугъар къаз жеда.

7. **Чулав гриф.** И къушран заланвал 13 килограмм къван жеда. Гриф як недай вагъши къуш я. Абуру Къиблепатан Европада ва Юкъван Азиядин дагълара яшамин жезва.

8. **Дурна.** Къакъанвилел 90-180 сантиметр къван алатӀани, дурнадин заланвал 10 килограммдилай виниз жеда.

9. **Къуьк.** И къушран заланвал 20 килограмм къван я. ЧӀехи къуш ятӀани, адавай лув гуз жезва.

10. **Лекъ.** Ам чӀехи къушарин жергеда цӀуд лагъай чкадал ала.

Дуьньяда

Россиядик тахсир кутазва

24-ноябрдиз Сириядин Алеппо шегъердал химиядин яракьдалди гъужум авунихъ галаз алакьалу яз, США-ди Россиядикни Сириядик тахсир кутуна ва гуьгъуьнлай Дейр-эз-Зор вилайтдин Хаджин хуьре авай азархана бомбаламишна. Идакай SANA чешмеди хабар гузва.

Вашингтонди гъисабзавайвал, террористри химиядин гъужум кылиз акъуднач. Вилерал накъвар гъидай газрихъ галаз алакьалу агъвалат лагъайтӀа, гуя Россияди кумек гузвай Сириядин гъукуматдин къуватри арадал гъана.

Малумарзавайвал, зкуьнахъ США-дин коалицияди Сириядин вилайтдин азархана бомбайралди барбатӀна. Чешмеди кхъизвайвал, ягъунар къунин нетижада муьжуьд кас телеф хъана. Инсанар яшамин жезвай квалер ракетайралди ягъунин гъерекатар давам жезва. Къати женгер авайвилей агъалияр шегъердай катуниз мажбур хъанва.

Алатай вацра малумарнай хъи, боевикри Алеппо шегъердин са шумуд район хлор квай яракьрай яна. Нетижада 107 инсан азарханадиз аватна.

Чиновникрин эдебсузвилкай

Россиядин Президент Владимир Путина «Сад тир Россия» партиядин заседанидал къейдна хъи, партиядин векилар агъалийриь эдебсузвилелди эгечӀуниз рехъ гун лазим туш. Идакай "Интерфакс" чешмеди малумарзава.

"Сад лагъайди, им уьлкве патал зарарлу кар, гъакӀ инсанрихъ галаз ийизвай адалатсузвални я. Ихътин гъалари вири партия лап агъуз дережадиз авудзава", - лагъана уьлкведин регъберди.

В. Путин партиядин векилриз халкъдин патай авторитет, гъурмет къазанмишун патал женг чӀугуниз эвер гана. "Зегъметдалди, инсанрин игътияжриз рикӀин сидкъидалди фикир гуналди, абурун месэляяр гъалун патал гъазур хъуналди, адалатсузвилехъ галаз женг чӀугуналди ва жува адалатсузвилез рехъ тагуналди лайихлувал къазанмишна кланда", - лагъана Президентди.

Ахлакъдинни эдебдин къайдайрикай авур ихтилатар бязи чиновникрин гафари арадал гъайи чуьруькрихъ галаз алакьалу я. Мисал яз, Саратовдин депутат Николай Островскийди халкъ госуударстводиз буржлу я, Свердловский областдин администрациядин жегъилрин сиясатдин департаментдин кыл Ольга Глацкихди жегъилриз фикир гун герек авач лагъана. Ярославль шегъердин думадин депутат Дмитрий Петровскийди пенсияр ва пулсуз медицина тергунин теклиф гана. Агъалийри ибуру беябурчивилин, ахлакъсузвилдин келимаяр яз гъисабзава.

Гъазур тирдакай лагъана

Украина Россиядиз акси экъечӀиз ва чпин мулкар хуьз гъазур я. Идан гъакъиндай Украинадин президент П.Порошенкоди The New York Times газет патал кхъенвай вичин макъалада къейднава.

"Украинадин халкъ Россияди гужуналди чи уьлкведин чилер къунин гъерекатар давамарзавай галдиз килигиз акъваздач. Къуд йис идалай вилик, чи инкъилабдилай къуллукъ, военный рекъяй Украина Россиядиз жаваб гудай гъалда авачир. Амма къенин юкъуз чавай жуьрэтлувал къалуризе жеда ва Россиядиз акси экъечӀизни гъазур я", - къейднава Порошенкоди.

Адан гафарай, Россияди 2014-йисалай гуя международный къайдаяр, Чулав ва Азов гъуьлерихъ галаз алакьалу икьарарар чӀурзава.

Пенсийрин къадарар

Россиядин пенсийрин фондуни (ПФР) уьлкведин сергъятра гузвай пенсийрин къадаррикай малумарнава. Идакай "Россиядин газетди" хабар гузва.

Чешмедин делилрал асаслу яз, Россияда виридалайни гзаф къадардин пенсия Чукоткада гузва. Ина алай йисан июндин вацра пенсиядин юкъван къадар 25173 манат яз малумарнава. Гзаф къадардин пенсия къачузвай регионрин арада къвед лагъай чкадал Ненецкий автономный округ ала (22050 манат), пуд лагъай чкадал — Магадандин область (21508 манат). Камчаткадин крайдин пенсионерри — 21342 манат, Ямало-Ненецкий автономный округдин пенсионерри 20008 манат пенсия къачузва.

Россияда гузвай пенсиядин юкъван къадар 14144 манат яз гъисабзава. Юкъван къадардилай тӀимил пенсия къачузвайбурун жергедик 46 регион акатнава. Чешмеди малумарзавайвал, виридалайни гъвечи пенсияр Кабардино-Балкарияда (11413 манат), Дагъустанда (11653 манат) ва Калмыкияда (12137 манат) ава.

Пенсийрин фондуни гъавурдик кутазвайвал, пенсиядин къадардиз зегъметдин стажди, мажибдин къадарди таъсирзава.

Крокодилдикай хвена

Америкадин Флорида штатда пуд метр яргъивал алай аллигаторди яшлу итимдал гъужумна. WFIA чешмеди малумарзавайвал, къуьзуь касдиз Канададай тир турист Скотт Пирсона кумек гана.

Пирсон Флоридадиз вичин уьмуьрдин юлдашдихъ галаз дидебубайрал кыл чӀугун патал атанвай. Сейрда авай вахтунда абуруз 85 йисан яшда авай Жорж Иледи кӀвач еке крокодилди кунваз акуна. Пирсона рекъе гъалтай маса ксарихъ галаз санал гъасятда кумекдиз чукурна. Инсанри гъужум ийиз акур аллигаторди итимдин кӀвач ахъайна, вич чуьнуьх хъхъана. Тади кумек гуьзетдалди Пирсона вичин перемдалди яшлу касдин кӀвач кутӀунна, иви акъвазарна. Азарханадиз тухвай агъалидин гъал хъсан хъанва.

Августдин вацра Америкадин Хилтон-Хед-Айленд шегъерда крокодилдин гъужумдикди дишегъли къенай. Крокодилри инсанар туькъуьнай дуьшуьшар дуьньяда идалай виликни гзаф хъана. Скотт Пирсона къейдзавайвал, хаталу гъайванар авай вирерин патарив къекъуьн, къугъун эсиллагъ герек авач. Игътият хун тавуртӀа, инсандин кыилел легъзеда бала къведа.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

понеделник, 17 декабря

РГВК	
06.45	«Заряжайся!»
07.00	Время новостей Дагестана. Итоги
08.05	«Заряжайся!»
08.15	Мультфильм 0+
08.30	«Г одекан»
08.55	«Заряжайся!»
09.05	Х/ф «Начальник Чукотки»
11.05	Д/ф «Одаривающий золотом. Бухара»
11.35	«Преступление и наказание»
12.05	«Парламентский вестник»
12.30	Время новостей Дагестана
12.55	«Человек и право»
14.30	Время новостей Дагестана
14.55	Х/ф «Гроза»
16.30	Время новостей Дагестана
16.55	Х/ф «Подвиг разведчика»

ПЕРВЫЙ

5.00	Доброе утро.
9.00	Новости.
9.15	Сегодня День начинается.
9.55	Модный приговор.
10.55	Жить здорово!
12.00	Новости.
12.15	Время покажет.
15.00	Новости.
15.15	Давай поженемся!
16.00	Мужское/Женское.
17.00	Время покажет.
18.00	Новости.
18.25	Время покажет.
18.50	На самом деле.
19.50	Пусть говорят.
21.00	Время.
21.45	Т/с «Чужая кровь».
23.40	Познер.
0.40	Т/с «Второе зрение».
2.35	Мужское/Женское.
3.00	Новости.
3.05	Мужское/Женское.
3.35	Модный приговор.
4.30	Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45	Местное время. Вести-Дагестан
17.25	Сказки моего детства.
17.50	Все флаги в гости к нам.
18.15	Акценты.
5.00	Утро России.
9.00	Вести.
9.15	Утро России.
9.55	О самом главном.
11.00	Вести.
11.40	Судьба человека с Борисом Корчевниковым.
12.50	60 минут.
14.00	Вести.
14.40	Т/с «Тайны госпожи Кирсановой».
17.25	Андрей Малахов.
18.50	60 минут.
20.00	Вести.
21.00	Т/с «Тайны следствия 18».
23.20	Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00	Т/с «Контригра».

НТВ

5.10	Т/с «Агент особого назначения».
6.00	Деловое утро НТВ
8.20	Т/с «Мухтар. Новый след».
10.00	Сегодня.
10.20	Т/с «Морские дьяволы. Смерч судьбы».
12.00	Вежливые люди.
13.00	Сегодня.
13.25	Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00	Место встречи.
16.00	Сегодня.
16.30	Место встречи.
17.15	ДНК.
18.15	Т/с «Горюнов».
19.00	Сегодня.
19.40	Т/с «Горюнов».
21.00	Т/с «Пуля».
23.00	Т/с «Чужое лицо».
0.00	Сегодня.
0.10	Поздняков.
0.25	Т/с «Чужое лицо».
1.30	Место встречи.
3.25	Обратная сторона медали.
4.25	Т/с «Москва. Три вокзала».

ДОМАШНИЙ

6.30	6 кадров. (16+).
6.50	Удачная покупка.
7.00	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30	6 кадров. (16+).
7.35	По делам несовершеннолетних. (16+).
9.45	Давай разведемся!
10.50	Тест на отцовство.
11.55	Д/ф «Реальная мистика». (16+).
13.00	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.05	Мелодрама «Две жены». (16+).
18.00	6 кадров. (16+).
19.00	Т/с «Женщина-зима». (16+).
23.00	Т/с «Женский доктор 2». (16+).
0.00	6 кадров. (16+).
0.30	Т/с «Запретная любовь». (18+).
3.00	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
3.30	Тест на отцовство.
4.20	Д/ф «Реальная мистика». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00	Настроение.
8.05	Х/ф «Покровские врата».
10.55	Городское собрание.
11.30	События.
11.50	Т/с «Чисто английское убийство».
13.40	Мой герой. Гарри Бардин.
14.30	События.
14.50	Город новостей.
15.05	Т/с «Пуаро Агаты Кристи».
17.00	Естественный отбор
17.50	Х/ф «Все к лучшему», 1 и 2 с.
19.40	События.
20.00	Петровка, 38.
20.20	Право голоса.
22.00	События.
22.30	Пол на грани фола.
23.05	Знак качества.
0.00	События. 25-й час.
0.35	Удар властью. Эдуард Шеварднадзе.
1.25	Детектив «Исправленному верить».
4.50	Петровка, 38.
5.05	Смех с доставкой

ЗВЕЗДА

6.00	Сегодня утром.
8.00	Политический детектив.
8.25	Т/с «...И была война».
9.00	Новости дня.
9.15	Т/с «...И была война».
10.00	Военные новости.
10.05	Т/с «...И была война».
11.50	Т/с «Немец».
13.00	Новости дня.
13.15	Т/с «Немец».
14.00	Военные новости.
14.05	Т/с «Немец».
18.00	Новости дня.
18.40	Д/с «Военная контрразведка». «Золотой эшелон».
19.35	Скрытые угрозы». «Битва за дороги».
20.20	Д/с «Загадки века».
21.10	Спец. репортаж.
21.35	Открытый эфир.
23.00	Новости дня.
23.15	Между тем.
23.45	Т/с «Викинг».
3.35	Х/ф «Ночной патруль».
5.15	Д/с «Легендарные самолеты».

вторник, 18 декабря

РГВК	
06.45	«Заряжайся!»
07.00	Новости Дагестана
07.15	Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50	«Заряжайся!»
08.00	Мультфильм 0+
08.30	Новости Дагестана
08.45	«Заряжайся!»
08.55	Д/с «Марокко глазами гурмана»
09.25	Х/ф «Мост Ватерлоо»
11.30	«Лучшее на РГВК» Д/ф «Жемчужина дагестанского театра. Барият Муродова»
12.30	Новости Дагестана
12.55	«Дагестан туристический» Кусур: выше только горы
13.20	«Учимся побеждать»
13.45	«История Дагестана в лицах» Дюма на Кавказе
14.30	Новости Дагестана

ПЕРВЫЙ

5.00	Доброе утро.
9.00	Новости.
9.15	Сегодня 18 декабря. День начинается.
9.55	Модный приговор.
10.55	Жить здорово!
12.00	Новости.
12.15	Время покажет.
15.00	Новости.
15.15	Давай поженемся!
16.00	Мужское/Женское.
17.00	Время покажет.
18.00	Новости.
18.25	Время покажет.
18.50	На самом деле.
19.50	Пусть говорят.
21.00	Время.
21.45	Т/с «Чужая кровь».
23.40	Большая игра.
0.40	Т/с «Второе зрение».
2.35	Мужское/Женское.
3.00	Новости.
3.05	Мужское/Женское.
3.35	Модный приговор.
4.30	Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45	Местное время. Вести-Дагестан
9.00	«Шалбуздаг»
17.25	Абилимпикс.
17.55	Все флаги в гости к нам. Чемпионат мира по бобслею самбо
5.00	Утро России.
9.00	Вести.
9.15	Утро России.
9.55	О самом главном.
11.00	Вести.
11.40	Судьба человека
12.50	60 минут.
14.00	Вести.
14.25	Местное время.
14.40	Т/с «Тайны госпожи Кирсановой».
17.25	Андрей Малахов.
18.50	60 минут.
20.00	Вести.
21.00	Т/с «Тайны следствия 18».
23.20	Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00	Т/с «Контригра».

НТВ

5.10	Т/с «Агент особого назначения».
6.00	Деловое утро НТВ
8.20	Т/с «Мухтар. Новый след».
10.00	Сегодня.
10.20	Т/с «Морские дьяволы. Смерч судьбы».
12.00	Вежливые люди.
13.00	Сегодня.
13.25	Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00	Место встречи.
16.00	Сегодня.
16.30	Место встречи.
17.15	ДНК.
18.15	Т/с «Горюнов».
19.00	Сегодня.
19.40	Т/с «Горюнов».
21.00	Т/с «Пуля».
23.00	Т/с «Чужое лицо».
0.00	Сегодня.
0.10	Т/с «Чужое лицо».
1.20	Место встречи.
3.10	Квартирный вопрос.
4.10	Поедем, поедим!
4.25	Т/с «Москва. Три вокзала».

ДОМАШНИЙ

6.50	Удачная покупка.
7.00	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30	6 кадров. (16+).
7.40	По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50	Давай разведемся!
10.55	Тест на отцовство.
12.00	Д/ф «Реальная мистика». (16+).
13.05	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.10	Т/с «Женщина-зима». (16+).
18.00	6 кадров. (16+).
19.00	Мелодрама «Список желаний». (Украина).
23.05	Т/с «Женский доктор 2». (16+).
0.00	6 кадров. (16+).
0.30	Т/с «Запретная любовь». (18+).
2.55	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
3.25	Тест на отцовство.
4.10	Д/ф «Реальная мистика». (16+).
5.00	«Преступления страсти».

ТВ-ЦЕНТР

6.00	Настроение.
8.15	Доктор И...
8.50	Х/ф «Не могу сказать «прощай»».
10.35	Д/ф «Людмила Зайцева. Чем хуже - тем лучше».
11.30	События.
11.50	Т/с «Чисто английское убийство».
13.40	Мой герой. Наталья Стефаненко.
14.30	События.
14.50	Город новостей.
15.05	Т/с «Пуаро Агаты Кристи».
16.55	Естественный отбор
17.45	Х/ф «Все к лучшему», 3 и 4 с.
19.40	События.
20.00	Петровка, 38.
20.20	Право голоса.
22.00	События.
22.30	Осторожно, мошенники! Кафе «Жуть».
23.05	Хроники московского быта. Новогоднее обжорство.
0.00	События. 25-й час.

ЗВЕЗДА

6.00	Сегодня утром.
8.20	Т/с «Смерть шпионам. Лисья нора».
9.00	Новости дня.
9.15	Т/с «Смерть шпионам. Лисья нора».
10.00	Военные новости.
10.05	Т/с «Смерть шпионам. Лисья нора».
13.15	Т/с «Смерть шпионам. Ударная волна».
14.00	Новости дня.
14.40	Д/с «Военная контрразведка». «По следам войны».
18.00	Новости дня.
18.40	Д/с «Военная контрразведка».
19.35	Легенды армии.
20.20	Улика из прошлого».
21.10	Специальный репортаж.
21.35	Открытый эфир.
23.00	Новости дня.
23.15	Между тем.
23.45	Х/ф «Акция».
1.40	Х/ф «Земля, до востребования».

среда, 19 декабря

РГВК	
06.45	«Заряжайся!»
07.00	Время новостей Дагестана
07.10	Передача на лакском языке «Аьрци ва агьлу»
07.50	«Заряжайся!»
08.00	Мультфильм 0+
08.30	Время новостей Дагестана
08.45	«Заряжайся!»
08.55	Х/ф «Проданный смех»
11.30	Д/ф «Дым и пламень»
11.55	Проект «Поколение» «Валентина Курбанова, русская учительница»
12.30	Время новостей Дагестана
12.55	Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
14.05	«Подобности»
14.30	Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

5.00	Доброе утро.
9.00	Новости.
9.15	Сегодня 19 декабря. День начинается.
9.55	Модный приговор.
10.55	Жить здорово!
12.00	Новости.
12.15	Время покажет.
15.00	Новости.
15.15	Давай поженемся!
16.00	Мужское/Женское.
17.00	Время покажет.
18.00	Новости.
18.25	Время покажет.
18.50	На самом деле.
19.50	Пусть говорят.
21.00	Время.
21.45	Т/с «Чужая кровь».
23.40	Большая игра.
0.40	Т/с «Мурка».
2.45	Мужское/Женское.
3.00	Новости.
3.05	Мужское/Женское.
3.40	Модный приговор.

РОССИЯ 1

12:00,14.25,17.00,20.45	Местное время. Вести-Дагестан
9.00	Канал «Алшан»
17.25	Умники и умницы
17.45	Х-док. ф. «Кадрия» Ч. 1. Премьера
5.00	Утро России.
9.00	Вести.
9.15	Утро России.
9.55	О самом главном.
11.00	Вести.
11.25	Местное время.
11.40	Судьба человека
12.50	60 минут.
14.00	Вести.
14.25	Местное время.
14.40	Т/с «Тайны госпожи Кирсановой».
17.25	Андрей Малахов.
18.50	60 минут.
20.00	Вести.
21.00	Т/с «Тайны следствия 18».
23.20	Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00	Т/с «Контригра».

НТВ

6.00	Деловое утро НТВ
8.20	Т/с «Мухтар. Новый след».
10.00	Сегодня.
10.20	Т/с «Морские дьяволы. Смерч судьбы».
12.00	Вежливые люди.
13.00	Сегодня.
13.25	Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00	Место встречи.
16.00	Сегодня.
16.30	Место встречи.
17.15	ДНК.
18.15	Т/с «Горюнов».
19.00	Сегодня.
19.40	Т/с «Горюнов».
21.00	Т/с «Пуля».
23.00	Т/с «Чужое лицо».
0.00	Сегодня.
0.10	Т/с «Чужое лицо».
1.20	Место встречи.
3.10	Дачный ответ.
4.10	Поедем, поедим!
4.25	Т/с «Москва. Три вокзала».

ДОМАШНИЙ

6.30	6 кадров. (16+).
6.50	Удачная покупка.
7.00	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30	По делам несовершеннолетних. (16+).
9.40	Давай разведемся!
10.45	Тест на отцовство.
11.50	Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.45	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
13.50	Мелодрама «Хирургия. Территория любви». (Украина).
18.00	6 кадров. (16+).
19.00	Мелодрама «Выбирая судьбу». (Украина).
23.15	6 кадров. (16+).
0.30	Т/с «Запретная любовь». (18+).
3.00	Д/ф «Понять. Простить». (16+).
3.30	Тест на отцовство.
4.15	Д/ф «Реальная мистика». (16+).
4.55	Д/ф «Преступления страсти». (16+).

Table with 6 columns: Day (пятница, 21 декабря), Channel (РГВК, ПЕРВЫЙ, РОССИЯ 1, НТВ, ДОМАШНИЙ, ТВ-ЦЕНТР, ЗВЕЗДА), and Program details (time, title, description).

Table with 6 columns: Day (суббота, 22 декабря), Channel (РГВК, ПЕРВЫЙ, РОССИЯ 1, НТВ, ДОМАШНИЙ, ТВ-ЦЕНТР, ЗВЕЗДА), and Program details (time, title, description).

Table with 6 columns: Day (воскресенье, 23 декабря), Channel (РГВК, ПЕРВЫЙ, РОССИЯ 1, НТВ, ДОМАШНИЙ, ТВ-ЦЕНТР, ЗВЕЗДА), and Program details (time, title, description).

Table with 6 columns: Day (КУЛЬТУРА с 17 по 23 декабря), Channel (ПОНЕДЕЛЬНИК, ВТОРНИК, СРЕДА, ЧЕТВЕРГ, ПЯТНИЦА, СУББОТА, ВОСКРЕСЕНЬЕ, РАДИО), and Program details (time, title, description).

Олимпиададин “къизил” - цлуд йисалай

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И йикъара Махачкъаладин аэропортуна Москвада азаддаказ къуршахар къунай Олимпиададин къугъунрин къизилдин медаль вахкай дагъустанви Бахтияр Агъмедов шад гьалара къаршиламишна. Аниз атанвайбурун арада РД-дин физический культурадин ва спортдин министр Мегъамед Мегъамедов, Дербентдин мэр Хизри Абакаров, Буйнакский райондин ва Буйнакск шегьердин кыле авай ксар-Исламудин Нургудаев ва Камил Изиев, ушу-саньдадай 5 сеферда дуньядин чемпионар Муслим Салигъов ва Бозигит Атаев, спортсмендин багърияр, ярау-дустар, спортдал рикл алай гзаф ксар авай.

РИКІЕЛ ХКИН: Пекинда кыле фейи Олимпиададин къугъунрин “къизил” дагъустанви спортсмендин гила, тамам 10 йис алайтила, вахкун а члавуз 1-чкадиз лайихлу хъайи Артур Таймазова (Бахтияр Агъмедовахъ галаз бягъсиниз экъечай ва гъалибвал къазанмишай) къадагъа авунвай шей (допинг) ишлемишайди чир хъунихъ галаз алакълу я. Кыле тухвай са шумуд ахтармишунрин нетижада спортсменди

Олимпиададин къугъунра допинг ишлемишуналди гъалибвал къазанмишнавайди дуьздадал акъатна.

Кваті хъанвайбурун вилик рахай Мегъамед Мегъамедова 27 дагъустанви Олимпиададин къугъунрин медалриз лайихлу хъайиди къейд авунихъ галаз сад хъиз, Бахтияр

Агъмедоваз ва адан тренер Иманмурза Алиеваз, гъакл вири дагъустанвийриз еке агалкъун тебрикна. Олимпиададин чемпион, дуньядин 3 сеферда чемпион Абдулрашид Садулаева ва хейлин масабурни Олимпиададин “цйи” чемпиондин тварцихъ хуш келимаяр лагъана.

Мярекат “Лезгинка” къуьлер авуналди акъалтІна. Гуьгъуьнлай Б.Агъмедова “Дагъустан” РИА-дин конференц-залда журналистрин хейлин суалриз жавабар гана.

Бахтияр Агъмедова Олимпиададин къизилдин медаль чи къегъгал хва, машгъур меценат Сулейман Керимоваз бахшнава.

“Квез чидани, 10 йисалай гзаф вахт алатнаватІани, гимишдин медаль Международной олимпийский комитетдиз ракъура лугъудалди, гъич садра къванни за ам гъиле къунач.

2008-йисуз Пекиндиз Олимпиададиз фидалди вилик къизилдин медаль къазанмишайтІа, ам Сулейман Керимоваз-Россияда къуршахар къунал машгъул вири спортсменрин агалкъунрик лайихлу пай кутур касдиз-бахш авуникай фикирнай. Къе лагъайтІа, за и кар мадни еке ашкъидалди кылииз акъудзава-за къазанмишнавай Олимпиададин къизилдин медаль Дагъустандин бажарагълу хъиз бахшзава. И медалдихъ Россиядин спорт патал еке важиблувал ава. За Россиядин Федерациядин ва Кеферпатан Кавказдин векил хъунал дамахва”, - хъенва социальный сетра спортсменди.

Дуньядин чемпионат-Дагъустанда

Алатай гъафтеда Махачкъалада, “Дагъустан” РИА-дин конференц-залда, РД-дин физический культурадин ва спортдин министр Мегъамед Мегъамедованни Россиядин лайихлу тренер Абдулманап Нурмегъамедован иштираквал аваз кыле фейи пресс-конференциядал алай йисан 16-декабрдиз Каспийскда, Али Алиеван тварунихъ галай спортдин Дворецда, женгинин самбодай кыле фидай дуньядин чемпионатдиз гъазурвал акуникай рахана. М.Мегъамедова Дагъларин уьлкведин спортдин уьмуьрда лишанлу мярекат тир и чемпионат Россиядин Игит, спортдин и жуьредал машгъл хъайи А.Мегъамедтагъирован экуь къамат рикел хуьнин лишан яз кыле тухузвайди раижна. Мугъманри журналистрин са жерге суалризни жавабар гана.

ЖЕНГИНИН САМБО

-Чна алатай йисарани, Адильгерей Мегъамедтагъирован экуь къаматдиз бахшна, женгинин самбодай республикадин чемпионат кыле тухузвайди тир. Ци лагъайтІа, акъажунрин дережа мадни хкажна-дуньядин чемпионат тешкилун кьетІна. Им адан ругъдиз, уьлкведин, республикадин вилик къалурай гзаф къадар лайихлувилериз гъурмет авунихъ лишан я. Дагъустандин кыле авай ксари, гъа гъисабдай яз Владимир Абдуалиевич Васильевани, и кардин тереф хвена, - къейдна Мегъамед Мегъамедова.

Адан гафарай мадни малум хъайивал, дуньядин чемпионатдиз гъазурвилер, куьл-шуйлуьяр квачиз, саки акъалтІарнава. И карда алатай йисан гатфариз республикада кыле тухвай Европададин чемпионатдин тежрибади куьмекзава. Акъажунриз гъазурвал акунин макъсадалди тешкилнавай десте республикадиз къвезвай спортсменар ва мугъманар къабулиз, важиблу акъажунар вини дережада аваз кыле тухуз гъазур я.

Пресс-конференциядал А.Нурмегъамедова Дагъларин уьлкведа кыле фидай дуньядин чемпионатда иштиракун патал 16 команда атун гуьзлемишзавайди раижна. Гъар са команда 7 спортмендикай ибарат я. Сам-

бистрилай гъейри, акъажунра ММА-дайни спортсменри чпин алакълунар къалурда. Амма чемпионатдин сергъятра аваз азаддаказ къуршахар къунай кыле тухун планламишнавай турнир жедач.

-Чна дуньядин чемпионат мадни итиглу ва фикир желбдайди хъун патал адан сергъятра аваз азаддаказ къуршахар къунай турнир тухун, яни 74 кг-дал къведалди заланвилин категориядай виридалайни хъсан спортсменрин бягъсералди ам гуьрчегарун пландик кутунвай. Амма чна Дагъларин уьлкведиз атун гуьзлемишзавай «азадбурувай» (Берроуз, Чамизо), бедендиз хъанвай тІарвилер сеbeb яз, чи теклиф къабулиз хъанач. Олимпиададин чемпионар ва призерар галачиз и турнир кыле тухунихъ метлеб авач, -гъавурда туна тренерди.

Адан гафарай мадни малум хъайивал, чемпионатдиз тІвар-ван авай хейлин спортсменриз, мугъманриз эвер ганва. Абурун арада Гъабиб Нурмегъамедов, Рой Жонс, Федор Емельяненко ва гзаф масабур ава.

Билетар маса гуз башламишнава
Дагъустандин физический культурадин ва спортдин министерстводин пресс-къуллугъдай хабар гайивал, женгинин самбодай дуньядин чемпионатдиз билетар маса гуз башламишнава. Спортдин и жуьредал рикл алай ксаривай абуру Махачкъалада, Е.Исинбаевадин тІварунихъ галай, гъакІни Каспийскда, «Анжи-Арена» стадионрал кардик квай киоскрай маса къачуз жеда. Билетдин кымет 100 манат я. Чемпионатдин бягъсер пакаман сятдин 10-даз башламиш жеда.

Роберт Абдулкеримован гъурметдай

АЗАДДАКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Мукъвара Дербент райондин Белиждин спортшколадин залда и поселоқдин жаванрин арада ачух кІвенкІвечивал патал, больницадин кылин духтур яз зегъмет цлугур, рагъметлу Абдулкеримов Роберт Абдулкъадировичан экуь къамат рикел хкуниз талуькарна, азаддаказ къуршахар къунай турнир кыле фена. Ана Кыibleпатау Дагъустандин районрай тир 12 командади, санлай къачурла, 170 жаван спортсменди иштиракна.

Сад лагъай сеферда кыле физвай и турнирдиз тІварван авай пагъливанарни атанвай. Абурун арада азаддаказ къуршахар къунай Европададин чемпион Даурен Куругълиев, Европададин призер, спортдин мастер Рустам Къараханов, студентрин арада дуньядин чемпион Муслим Гъабибов, жегъилрин арада Россиядин чемпион Вагиф Къазиев ва масабур авай.

Акъажунар башламишдалди кыле фейи мярекатдал Дербент райондин кылин заместитель Садир Эмиргъамзаев,

Белиж поселоқдин кыл Рамиз Гъабибулаев, Даурен Куругълиев ва масабур рахана. Абуру турнирдин иштиракчяр тебрикна, Роберт Абдулкеримован экуь къамат рикел хкана, акъажунра жаван спортсменрихъ агалкъунар хъун алхишна.

Заланвилин 11 категориядин кыле фейи къизгІин акъажунра кІвенкІвечи чайриз Агъаширинов Агъаширин (27 кг., Белиж поселоқ), Агъмедов Агъмед (29 кг., Ахцегъ район), Гъасанбабаев Рамазан (32 кг., Рутул район), Абдурагъманов Абдурагъман (35 кг., Белиж поселоқ), Мегъамедов Саид (38 кг., Белиж поселоқ), Агъаширинов Улубег (41 кг., Белиж поселоқ), Шафиев Артур (44 кг., Белиж поселоқ), Шагъбанов Гъамзат (49 кг., Дербент), Магъарамов Азиз (55 кг., Сулейман - Стальский район), Идрисов Рамазан (58 кг., Белиж поселоқ) лайихлу хъана.

Гъалибчийриз ва призерриз турнирдин фондунин патай кубокар, медалар, дипломау, дережайриз килигна, пулдин премияр ва гъакІ кыметлу пишкешар гана.

Турнирдин кылин судья, международный дережа авай судья, СССР-дин спортдин мастер Муьмин Гъаниев тир. Судьяйри чпин жавабар везифаяр дуьздаказ кыле тухвана.

Турнирдин иштиракчийрин гуьгъуьлар машгъур манидар Гуьлмира Алиевади лагъай манийри ва “Кавха” ансамблди тамамарай къуьлери генани цйици авуна.

Эхирдай мярекатдал рахай рагъметлу Роберт Абдулкеримован багърийри турнир тешкилайбуруз ва иштиракчийриз сагърай лагъана.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникациярин министрство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Н. ВЕЛИБЕГОВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ВЕЛИЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава Газет алакьадин, информатсионный технологийрин ва массовый коммуникациярин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральний къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 18.00

Газет "Издательство" "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,

Пушканин куьче, 6.

Тираж 7339

И - лишандик квай материалар гъакьидихъ чапзавайбуур я.

И - Икъван яшар хъанвайбуур келрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Ери-бине Ахцегъ райондин Къакарин хуьрай тир РД-дин лайихлу муаллим, тарихдин илимрин кандидат, Дагъустандин педагогикадин илимдинни ахтармишунрин институтдин къуллугъчи **Жамидин Абасович ИСМАИЛОВАЗ:**

Несилри кье къазва куь твар,
Лезгистанда машгъур я куьн!
Гъиле кьунвай баркаллу кар,
Хайи хуьруьн абур я куьн.

Гъар камуна ягъ вине къаз,
Гъахъсузвиллиз ганач
гъич рехъ.
Мукьва-къили, дустар галаз,
Экуьди хуьй уьмуьрдин рехъ!

80 йисан юбилей квез
Мубаракрай, клубан хуьрай!
Гуьгъуьл шад яз даим
хуьрез,
Мертубаяр къакъан хуьрай!

КВЕЗ ЮБИЛЕЙ МУБАРАКЗАВАЙ СТХАЯР, ВАХАР, РУХВАЯРИН РУШАР, ХТУЛАР, КЪАКАРИН ХУЬРУЬН МЕКТЕБДИН МУАЛЛИМРИН КОЛЛЕКТИВ.

Гъарда вичихъ ялзава

Шагъабудин ШАБАТОВ

Эхиримжи вахтара Москвадин, Киевдин, Константинопольдин хашпара вяз ийизвайбуур арада чуьруькар акъалтзавач. Гъарма сада вич гъахъариз алахъзава.

Абурухъ яб акалдай къван зи рикел са ихътин кар хтана. 2009-йис тир. Центральный телевиденидай Астрахандай тир Ватандин Чехи дяведин ветеран Георгий Степановакай передача гузвай. Лугъузвай хьи, ам 1,5х2 метр алай ракъун контейнерда яшамин жез пуд йис я. Са ни ятлани адан къвалин иесивалнавай. Кесиб ветеранди, вучиз вич реиьстаг къачудай вахтунда са немсди гуьлдедай яначир лугъуз, гъайифар

члугъазвай. Гъа вахтунда къенайтла, кье и азабар члугун къисмет жедачир лугъузвай.

Гъа и передачидалай гуьгъуьниз гъиле-гъил аваз патриарх Кирилл а члавуз РФ-дин Президент Д. Медведевак галаз гуьруьшмиш хъанай ва ада Воскресенскда авай килиса сифте авай гъалдиз хкун патал чехи пулар ахъаюн тлаабнай. Зун ихътин фикирдал атана: сифте нубатда Георгий Степанов ва ам хътин гзаф масабурин, етимрин, масадан куьмекидихъ муьгътеж хъанвай аялрин къайгъу члугун, ахпа килисайрин, маса ибадатханайрин дердийриз килигун – лазим я. Эгер абур Аллагъ рикле авай ксар ятла, масакла хъун лазим туш.

Малуматар

Мегъарамдхуьруьн райондин Советский хуьруьн юкъван мектебдин актовый залда 2018-йисан **20-декабрдин** йикъан сятдин **11-даз** лезгийрин къадим заманайрин зурба ашукъ ва шайр Ялцугъ Эминан 320, Советрин литературадин классикрикай сад яз гъисабзавай Насруллагъ Нуридин 110 йис тамам хъуниз талукъарнавай межлис-мярекат киле фида. Тешкилатчияр Советский хуьруьн администрация ва мектебдин муаллимар я.

* * *

Алай йисан **19-декабрдиз** нянин сятдин **6-даз (18:00)** Махачкъалада, Урусрин театрдин гъевчи залда, Лезгийрин Стал Сулейманан тварунигъ галай госмуздраттеатрди **"Хуьгъуьн савкъатар"** твар алай концерт-тамаша къалурда. Билетар маса къачуз кланзавайбурувай телефондин и нумрайриз зенг ийиз жеда: **8 (928) 540-30-44; 8 (938) 783-58-60.** Са билетдин къимет 300 манат я.

Арбен Къардаша, дериндай хажалат члугуналди, Акиф, Рамазан, Тофик, Мурад Ашурбековриз ва абурун вири мукьва-къилийриз багъри кас, халкъдин хва, вичин вири крапа вини дережада жез алакьай **Владимир Ашурбекович АШУРБЕГОВ** вахтсуздаказ кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз башсагълугъвал гузва.

РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, "АРСИ" ЗАО-дин генеральный директор **Владимир АШУРБЕГОВ** рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз къуьчхуьрви Фазил Асланова рагъметлудан хизандиз, мукьва-къилийриз, дериндай хажалат члугуниви, башсагълугъвал гузва.

"Арси" ЗАО-дин коллективди Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин депутат, машгъур ватангъли **Владимир АШУРБЕГОВ** рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз адан хизандиз, мукьва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

В.А.Ашурбегов

И йикъара чав чулав хабар агакьна. Яргъалди члугун тавур залан азардикди твар-ван авай меценат, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, "АРСИ" ЗАО-дин генеральный директор, хиневни хва Владимир Ашурбекович Ашурбегов рагъметдиз фена.

В.А.Ашурбегов 1957-йисуз Къурагърин хуьре къуллугъчин хизанда дидедиз хъана. Ери-бине Ахцегъ райондин Хинерин хуьр я.

Дагъустандин политехнический институт (гила Даггостехуниверситет) акъалтларна, Владимир Ашурбеговича Советрин Армиядин жергеяра къуллугъна. 1982-1987-йисара Дагъустандин эцигунрин Управленида мастер-виле, прорабиле, участокдин начальниквиле къвалахна.

1987-йисуз ада эцигунрин вичин кархана арадал гъана. Гуьгъуьнлай адакай "АРСИ" твар алай ЗАО хъана, Владимир Ашурбеговни адан генеральный директорвиле хъяна. Чи республикадин шегъерра ва гъакл адалай къецени "АРСИ"-ди эцигнавай къакъан мертебайрин тамам район ардал атанва. Ада гъакл вишералди фялейриз, техникризни инженерриз къвалахдай чкаяр артухарна.

Меценат яз, В.Ашурбегова хейлин манидарриз, артистриз, яратмишдай ксариз куьмекар гузвай. Неинки концертар, выставкаяр, килигунар тешкилиз, гъакл - къвалералдини.

"Лезги газет" патал ам халисан амадаг, адал ашукъ кас тир. Депутат Владимир Ашурбе-

гович Ашурбегова гъам бубайрин ватан Ахцегъ районда, гъам хайи республикада яшайишдинни экономикадин, культурадинни спортдин, медицинадинни образованидин хилер вилик финик, рекъерни муькъвер эцигуник лайихлу пай кутуна. Адан зегъметар РД-дин Гуькуматдин ва Халкъдин Собранидин гуьурметдин грамотаяр, РД-дин лайихлу, РФ-дин гуьурметлу эцигунардайди тварар гуналди къейднана.

Рубгъдай хци, ахлакъдиз михьи, къуватрив ацанвай и касдихъ члехи мурадар генани авай. Амма залум ажалди а мумкинвал ганач.

Чна рагъметлудан хизандиз, мукьва-къилийриз, багърийриз, вири хиневийриз ва ахцегъвийриз, "АРСИ"-дин коллективдиз, дериндай хажалат члугуниви, башсагълугъвал гузва. Владимир Ашурбеговичан экуь къамат садрани чи рикелелай алатдач.

"Лезги газетдин" редакциядин коллектив.

2019-йис патал

Лезги газет

кхъихъ!

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

ИНДЕКСАР:

газетдин къимет почтарин отделенийрай:

йиса - 854 манатни 76 кепек
6 вацра - 427 манатни 38 кепек

Абонентрин яшикрай (до востребования):

йиса - 801 манатни 24 кепек
6 вацра - 400 манатни 62 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 456 манат
6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press.) ва гъаклни Махачкъалада, Промшоссе куьчедин 10 "а"-нумрадин дараматда, кхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпи хутахдайбуур:
йиса - 325 манат
6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет кхъинин патал хъайт гъа, экуьнин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумра-диз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

"Мавел" издательстводи Гъаким Къурбанан "Яру Ярагъ" роман подписка авун малумарзава. Ам Ярагъ Мегъамедакай хъанвай тарихдин эсер я. Са ктабдин къимет - 500 манат.
ЧИ АДРЕС: Махачкъала, О.Кошевоаян куьче, 42 а. Тел: 8-988-69-10-169